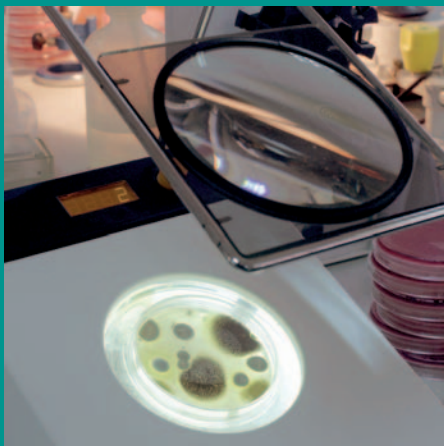

Agència de Salut Pública

La recerca en salut pública a Barcelona

Agència de Salut Pública
Memòria científica
2003-2004

R

Agència de Salut Pública

La recerca en salut pública a Barcelona

Agència de Salut Pública
Memòria científica
2003-2004

**Projecte general i
coordinació editorial**

Carme Borrell
Margarida Mas
Antoni Plasència

Equip editorial

Lucía Artazcoz
Carme Borrell
Conrad Casas
Joan A. Caylà
Francesc Centrich
Júlia Duran
M. Dolors Ferrer
Joan Guix
Josep M. Jansà
Helena Martorell
Manel Nebot
Joan R. Villalbí

Realització

Hores extraordinàries

Disseny gràfic

Joan Colomer

Fotografies

Fris
Impremta Municipal
Institut Municipal d'Assistència
Sanitària (IMAS)

Impressió

Primer Segona Edicions

Edita

Agència de Salut Pública
de Barcelona
Plaça Lesseps, 1
08023 Barcelona
Tel. 93 238 45 45
Fax 93 217 31 97
direccio@aspb.es
<http://www.aspb.es>

Setembre de 2005

Dipòsit legal B-38.480-2005

La coordinació editorial vol
manifestar el seu agraïment a
totes aquelles persones que
han contribuït a elaborar
aquest document i molt
especialment a Montserrat
Arissó, Xavier Bartoll,
Olivia Comín i Maribel
Urgellès.

Sumari

5	Presentació
7	Junta de Govern
7	Comissió Executiva
9	La perspectiva científica a l'ASPB
9	Missió i visió
10	Objectiu de la memòria científica
10	L'organització de la recerca
13	Les àrees temàtiques i línies de recerca
14	Els projectes finançats
14	La producció científica
14	L'activitat docent i de formació
17	Activitat de recerca
19	1 Àrea de Determinants de Salut
19	Comportaments i estils de vida
22	Determinants de salut segons els grups d'edat
23	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments
25	2 Àrea de Problemes de Salut
25	Salut maternoinfantil
26	Salut laboral i risc psicosocial del treball
27	Malalties transmissibles
30	Accidents i lesions
31	Càncer
33	3 Àrea de Desigualtats en Salut
33	Desigualtats de gènere
34	Desigualtats socioeconòmiques i geogràfiques
37	4 Àrea de Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat
39	5 Àrea de Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents
41	6 Àrea de Metodologia i Edició Científica
43	Activitat de docència
	Annexos
47	La recerca a l'ASPB en xifres
54	Índex d'investigadors
56	Índex de becaris
58	Resumen en castellano
72	English abstract
86	Directori

Presentació

Imma Mayol i Beltran
Presidenta de l'ASPB

L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) ha sabut associar la prestació de serveis de qualitat i altament resolutius amb el desenvolupament d'activitats d'investigació i de docència d'alt nivell en bona part dels seus serveis. Tant els comandaments com molts tècnics han sabut entendre que la recerca vinculada a la prestació de serveis és una eina poderosa per afavorir l'excel·lència en la pràctica professional. Aquesta peculiaritat de l'ASPB es posa en evidència en la seva declaració de missió, on la investigació té un paper destacat.

La recerca permet generar nou coneixement per a la salut pública i, per tant, facilita la innovació de les seves prestacions. Al mateix temps, tant la recerca com la docència són elements fonamentals per a la motivació de les organitzacions i dels seus tècnics. De tota manera, sovint, compatibilitzar les activitats del dia a dia i de la recerca no és fàcil, i comporta posar-hi una dedicació superior a l'habitual. A més, l'alta competitivitat en el món de la investigació dificulta aconseguir els recursos necessaris per tirar-la endavant. Malgrat tot, la recerca i la docència a l'ASPB han permès forjar professionals i investigadors altament motivats, els quals han format com a becaris molts professionals que ara treballen en altres institucions i que configuren una sòlida xarxa que sempre busca l'excel·lència en salut pública. També vull remarcar que durant els darrers temps s'estan obrint noves línies de recerca en àmbits i serveis que fins ara no ho havien fet, un canvi que valoro com a molt positiu.

Aquesta memòria científica 2003-2004 dona continuïtat a la publicada fa dos anys i torna a evidenciar el compromís de l'ASPB d'incentivar tant la recerca com la docència amb la finalitat de garantir uns nivells de salut òptims per a tots els ciutadans i ciutadanes. Les línies d'investigació que hi apareixen reflectides són les àrees relatives als determinants de salut (com per exemple el tabac i altres comportaments i estils de vida), els problemes de salut (com ara la salut maternoinfantil, la salut laboral i les malalties transmissibles), les desigualtats en salut (de gènere i socioeconòmiques), les polítiques sanitàries i els serveis a la comunitat, la salut internacional (que comprèn la immigració i les malalties emergents) i una altra àrea per a temes relacionats amb la metodologia. També es presenta l'oferta docent i formativa que, en col·laboració amb diverses institucions acadèmiques de la ciutat, configura un ventall destacat de formació especialitzada en el camp de la salut pública i les diverses disciplines que la integren. En aquesta memòria destaquen els convenis signats darrerament amb la Universitat Pompeu Fabra, sobretot per facilitar la col·laboració en el màster en Salut Pública, i també amb la Johns Hopkins University (EUA), que, entre altres activitats, ofereix la possibilitat d'impartir els cursos de tardor de "Health Policy and Management" d'aquesta universitat en un campus a la ciutat de Barcelona.

Finalment, vull felicitar els investigadors i investigadores que cada dia fan possible que la recerca i la docència siguin un pilar fonamental de la seva activitat. Gràcies al seu esforç continuat l'ASPB seguirà essent una institució de referència dins l'àmbit de la salut pública en el nostre país.

Junta de Govern

(1 de maig de 2005)

Membres

Imma Mayol i Beltran, presidenta

Joan Cornet i Prat, vicepresident

Ignasi Fina Sanglas
Antoni Plasència i Taradach
Jordi Varela i Pedragosa
Glòria Figuerola i Anguera
Xavier Llebaria i Samper
Pilar Castro i Sot

Hi assisteixen amb veu, però sense vot

Joan Guix i Oliver, gerent
Josep Rubio i Sampron, interventor
Meritxell Cusí i Pérez, secretària

Comissió Executiva

Imma Mayol i Beltran
Jordi Varela i Pedragosa
Xavier Llebaria i Samper

Joan Guix i Oliver, gerent
Meritxell Cusí i Pérez, secretària

També han estat membres de la Junta de Govern i de la Comissió Executiva, durant el període 2003-2004

Raimon Belenes i Juárez
M. Teresa Brugal i Puig
Jordi Hereu i Boher
Ramon Massaguer i Meléndez
Lluís Salleras i Sanmartí
Eduard Spagnolo i de la Torre
Àngel Teixidó i Canelles

La perspectiva científica a l'ASPB

L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) és la institució responsable de la salut pública a la ciutat de Barcelona. L'ASPB emana de la Carta Municipal de Barcelona, que la configura com un organisme autònom, participat de manera conjunta per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, i adscrit al Consorci Sanitari de Barcelona. A més del seu paper de suport a l'exercici de l'autoritat sanitària local, les seves principals funcions són:

- Conèixer l'estat de salut de la població i els seus principals determinants.
- Desenvolupar polítiques per millorar l'estat de salut de la població.
- Garantir la prestació de serveis de salut pública.

Aquestes funcions es desenvolupen en els àmbits de la protecció i la promoció de la salut, la vigilància epidemiològica i l'atenció a les persones drogodependents.

Missió i visió

La missió de l'ASPB és vetllar per la salut dels ciutadans i visitants de Barcelona, especialment mitjançant:

- La valoració de les necessitats de salut de la població general, incloent-hi els subgrups amb especial risc.
- El desenvolupament de polítiques i accions de prevenció i control de malalties, així com de promoció i protecció de la salut.

- La garantia de l'equitat en l'accés dels ciutadans als serveis que els permetin mantenir i millorar el seu estat de salut.
- La contribució al desenvolupament d'un entorn ambiental i social sostenible per a la salut.

L'ASPB vol integrar el concepte de "bona pràctica" en salut pública a través de la promoció de l'acció basada en l'evidència i l'avaluació, així com de la recerca i de la formació, aspirant a promocionar, juntament amb les institucions acadèmiques, la seva contribució a la salut de la població. Així mateix, l'ASPB vol reforçar el lideratge intersectorial de l'acció en salut a la ciutat, en interacció amb altres institucions i entitats presents a la ciutat i que poden contribuir als seus fins. La seva vocació és de col·laboració amb tots aquests serveis, per la qual cosa sempre cercarà les fórmules més apropiades per complir la seva missió.

La visió de futur per a l'ASPB és ser una organització de referència en el camp de la gestió, la recerca i la innovació en salut pública aplicada a escala europea, amb uns alts nivells d'efectivitat i eficiència, i tendir a l'excel·lència en els seus productes i serveis. Tal com recullen la missió i la visió de l'ASPB, la recerca, entesa com el conjunt de processos sistemàtics que persegueixen generar nou coneixement que es pugui generalitzar, constitueix un element clau de la seva activitat. La recerca es configura com un element clau de suport a la bona pràctica professional, a través de la introducció d'innovacions com a element mediador, que es resumeix en la cultura de Recerca-Innovació-Servei

de l'ASPB (figura 1). Al seu torn, aquesta pràctica s'articula al voltant del catàleg de productes i serveis de l'ASPB (vegeu la pàgina 11), i integra els conceptes següents:

- a) salut pública basada en l'evidència;
- b) introducció d'innovacions;
- c) avaluació continuada, interna i externa;
- d) difusió del nou coneixement, i
- e) revisió periòdica de la cartera de serveis amb nous productes i serveis.

En aquest sentit, l'ASPB és un marc privilegiat per al desenvolupament d'activitats de recerca estretament vinculades a les accions de salut pública i comunitària que l'ASPB porta a terme.

Objectiu de la memòria científica

L'objectiu central d'aquesta memòria és presentar de manera estructurada i sintètica els principals projectes i productes de recerca i docència portats a terme des de l'ASPB en els darrers dos anys (2003-2004). També s'hi descriuen els diversos productes docents que s'han anat consolidant a partir de les activitats de recerca i de la pràctica de la salut pública en els seus diferents vessants. Aquest document pretén actualitzar la memòria que es va fer fa dos anys, la qual recollia els productes de recerca i docència del període 1997-2002.

El document s'estructura entorn de cinc eixos principals:

- L'organització de la recerca
- Les àrees temàtiques i línies de recerca
- Els projectes finançats
- La producció científica
- L'activitat de docència i de formació

A continuació, es resumeixen les principals contribucions d'aquests dos anys en cada un dels apartats esmentats.

L'organització de la recerca

Les activitats de recerca i docència es troben sota la responsabilitat de la Direcció de Recerca i Docència, una direcció transversal, tal com es pot veure a l'organigrama de la pàgina 12. Per a l'assoliment de les seves funcions, la Direcció de Recerca i Docència disposa de manera molt especial de l'estreta participació de la Comissió de Recerca i Docència, així com de la Direcció de Recursos, a través de la qual es gestionen els aspectes vinculats a contractacions, beques, gestió econòmica i assessorament jurídic. Cal destacar, però, que les àrees de comunicació, biblioteca, informàtica i serveis generals també aporten un suport fonamental a diversos vessants de la recerca. La contribució de les diferents activitats implicades s'articula i es centralitza mitjançant la normativa de beques, aprovada per la Junta de Govern de l'ASPB.

Figura 1. La cultura RIS a l'ASPB

Sistemes d'informació sanitària

- 1 Sistema d'informació de drogodependències
- 2 Sistema d'informació de salut maternoinfantil
- 3 Estadístiques vitals
- 4 Sistema d'informació d'accidents de trànsit
- 5 Sistema d'informació d'accidents de treball
- 6 Sistema d'informació de salut ambiental
- 7 Sistema integrat d'informació sanitària
- 8 Enquestes de salut

Vigilància epidemiològica i intervenció

- 9 Programa de prevenció i control de la tuberculosi
- 10 Vigilància i control de la meningitis i l'hepatitis
- 11 Vigilància de la sida/VIH
- 12 Vigilància i control d'altres malalties transmissibles
- 13 Vigilància i control de brots epidèmics
- 14 Vigilància de la salut ocupacional

Prevenició i promoció de la salut

- 15 Programa de criatge de càncer de mama
- 16 Pla de vacunació continuada
- 17 Prevenció i control del tabaquisme
- 18 Educació sanitària a l'escola
- 19 Suport a les escoles en altres temes de salut
- 20 Suport a organitzacions d'ajuda mútua
- 21 Salut maternoinfantil
- 22 Formació en prevenció de riscos laborals
- 23 Programes de prevenció a les empreses

Atenció a les drogodependències

- 24 Programes comunitaris fora de l'escola
- 25 Programes de tractament en centres municipals
- 26 Programes amb substàncies substitutives
- 27 Programa d'atenció orgànica
- 28 Programes de disminució del risc
- 29 Programes residencials
- 30 Tallers i programes educatius

Seguretat i higiene dels aliments

- 31 Control sanitari dels mercats centrals
- 32 Control sanitari de l'escorxador central
- 33 Control d'indústries i establiments de comerç alimentari a l'engròs
- 34 Control sanitari d'establiments alimentaris minoristes i mercats municipals
- 35 Control sanitari d'establiments de restauració col·lectiva
- 36 Control i inspecció d'activitats alimentàries a la via pública
- 37 Resposta a alertes, denúncies i brots

Control de les zoonosis i dels vectors

- 38 Control de la fauna urbana
- 39 Constitució de colònies estables de gats
- 40 Custòdia d'animals al centre municipal
- 41 Adopció d'animals de companyia
- 42 Higienització d'espais públics i edificis municipals

Laboratori

- 43 Suport a programes de vigilància alimentària
- 44 Suport a programes de control d'aigües de consum
- 45 Suport a programes de control ambiental
- 46 Suport a la investigació epidemiològica de brots epidèmics
- 47 Elaboracions farmacològiques

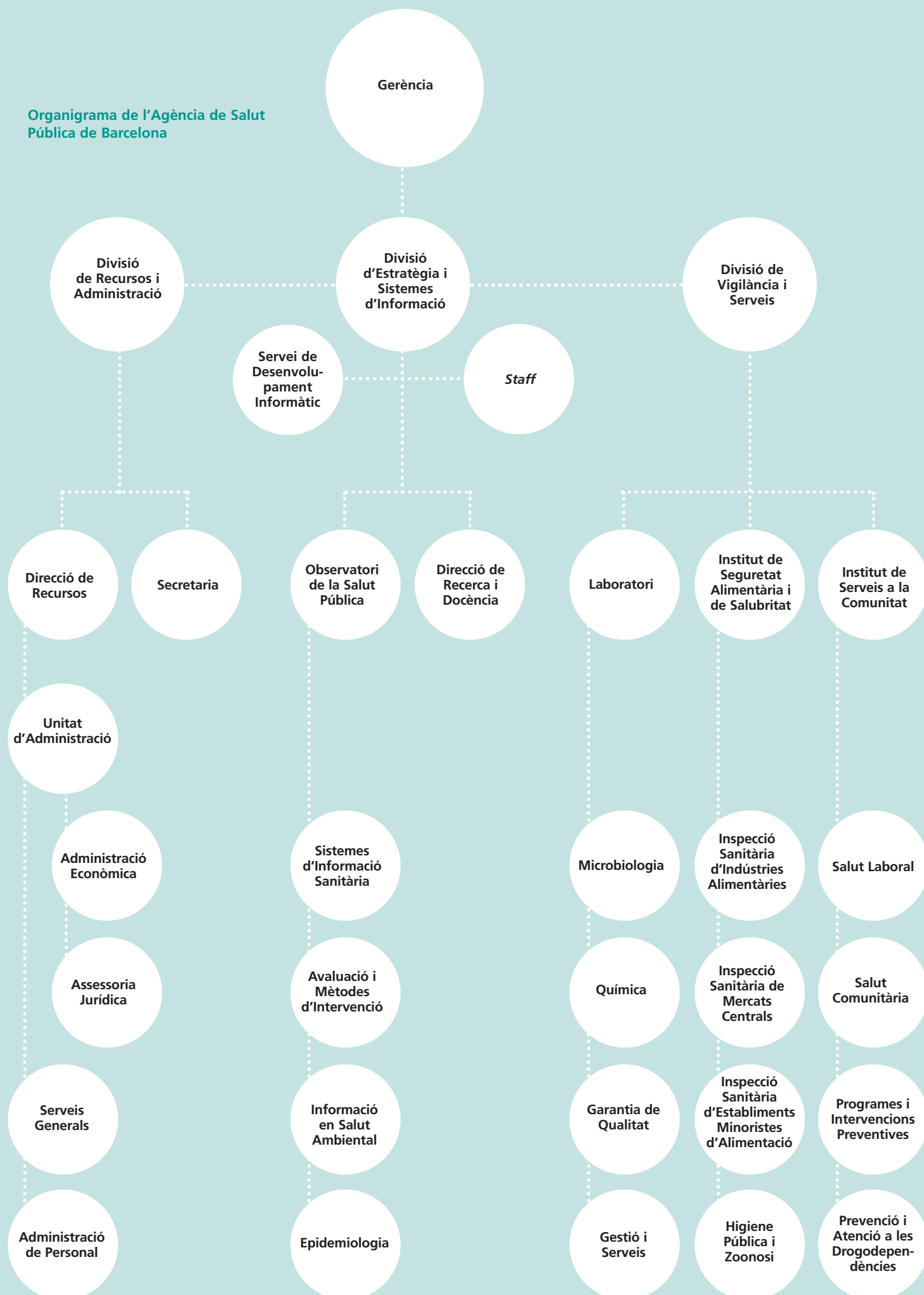
Coordinació sanitària i enllaç

- 48 Coordinació amb altres sectors de l'Administració municipal
- 49 Coordinació amb altres administracions i planificació de serveis sanitaris
- 50 Coordinació i suport en salut als serveis municipals dels districtes
- 51 Assessorament en drogodependències (taules de seguretat de districtes, cossos de seguretat)
- 52 Contribució a la Ponència Ambiental segons demandes
- 53 Comunicació al públic i sectors socials professionals
- 54 Altres municipis, FMC i FEMP i Ciutats Saludables
- 55 Centres col·laboradors de l'Organització Mundial de la Salut
- 56 Polítiques municipals de drogues i sida (Unió Europea i altres)
- 57 Cooperació internacional

Projectes externs

- 58 Segons projecte i contracte

Organigrama de l'Agència de Salut
Pública de Barcelona

Les àrees temàtiques i línies de recerca

Els diversos grups d'investigadors i de línies de recerca s'han anat consolidant entorn del catàleg de serveis, i són els mateixos serveis de l'ASPB els que fins ara emmarquen el desenvolupament d'una bona part dels projectes de recerca. Tanmateix, s'ha anat produint una creixent col·laboració transversal temàtica que ultrapassa els àmbits organitzatius formals i que permet incorporar perfils tècnics complementaris, amb la qual cosa s'amplia l'abordatge multidisciplinari de la recerca en salut pública (vegeu l'índex d'investigadors a les pàgines 54 i 55).

Aquesta col·laboració permet estructurar l'activitat de recerca en diverses àrees temàtiques, que configuren un conjunt especialitzat d'habilitats i de productes científics i docents sobre els quals es basen la competitivitat i l'excel·lència científica de la nostra organització. Les grans àrees temàtiques, molt similars a les presentades en l'anterior memòria, són les sis següents:

- Determinants de Salut
- Problemes de Salut
- Desigualtats en Salut
- Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat
- Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents
- Metodologia i Edició Científica

Al seu torn, cada una d'aquestes àrees temàtiques es divideix en diverses línies i sublínies especialitzades (vegeu-ne el detall a partir de la pàgina 17).

Des de l'any 2003, les Redes Temáticas de Investigación Cooperativa del Fondo de Investigaciones Sanitarias del Ministerio de Sanidad y Consumo han donat cohesió a totes aquestes línies, ja que hi participen investigadors de l'ASPB i han facilitat i promogut la col·laboració amb altres institucions (vegeu la figura 2). Les xarxes de la figura són les que proporcionen finançament a l'ASPB, que també participa en la Red de Epidemiología de Enfermedades Raras (REPIER).

Al mateix temps, el fet de liderar la Xarxa Temàtica sobre les Desigualtats Socials en Salut, finançada pel Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) de la Generalitat de Catalunya, i el Grup de Recerca de Qualitat en Sida, Tuberculosi i Drogodependències, també finançat pel DURSI, facilita les tasques esmentades.

Figura 2. Redes Temáticas de Investigación Cooperativa

Red de Centros de Epidemiología y Salud Pública (RCESP)

Coordinador general: Josep M. Antó

Coordinador a l'ASPB: Manel Nebot (des de mitjan 2004 fins avui) i Antoni Plasència (fins a mitjan 2004)

Període de vigència: 2003-2005

A l'ASPB està formada per 3 grups:

G1. *Investigación en sistemas de información sanitaria i epidemiología social.*

Coordinadora: Carme Borrell.

G2. *Investigación en epidemiología y control de enfermedades transmisibles y emergencias en salud pública.* Coordinador: Joan A. Caylà.

G3. *Investigación en políticas e intervenciones preventivas y de promoción de la salud.* Coordinador: Manel Nebot.

Red de Investigación en Salud y Género (RISG)

Coordinadora general: Isabel Ruiz

Coordinadora a l'ASPB: Lucia Artazcoz

Període de vigència: 2003-2005

Red de Trastornos Adictivos (RTA)

Coordinador general: F.A. Rodríguez de Fonseca

Coordinadora a l'ASPB: Alicia Rodríguez-Martos

Període de vigència: 2003-2005

Cal indicar que cada una d'aquestes àrees, línies i sublínies inclou abordatges complementaris propis de les diverses disciplines de la salut pública, entre els quals destaquen l'epidemiologia, els sistemes d'informació, els mètodes analítics, i l'avaluació d'intervencions preventives i de promoció de la salut. Complementàriament, les diverses línies en molts casos fan referència a àmbits comunitaris específics, com ara el món del treball, el món educatiu, els serveis sanitaris i socials, la seguretat viària i el món associatiu.

Els projectes finançats

En el període de referència d'aquesta memòria han estat finançats un total de 20 projectes de recerca de nova adjudicació (vegeu la taula 1 i el gràfic 1 de les pàgines 47 i 48). La distribució per àrea temàtica dels projectes es resumeix al gràfic 3 de la pàgina 49, on es pot observar que les àrees més actives han estat les relatives a problemes de salut (especialment malalties transmissibles, accidents i lesions) i a determinants de salut (sobretot tabac, salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments).

El finançament d'aquests projectes ha suposat un import total en aquest període de 991.751,90 euros, equivalents a una mitjana anual de 495.875,95 euros, amb una tendència global cap al creixement de la dotació anual (vegeu el gràfic 6 de la pàgina 53).

La producció científica

En el període 2003-2004 s'han generat un total de 119 publicacions científiques publicades en revistes científiques indexades. D'aquestes, 55 han estat publicades l'any 2003 i 64 l'any 2004. Per línia temàtica, s'observa que les àrees i línies que més han publicat han estat les relatives a problemes de salut (especialment pel que fa a les malalties transmissibles), a determinants de salut (principalment tabac, salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments) i a desigualtats en salut. De la pàgina 50 a la 53 es detalla aquesta informació per a cada una de les línies i sublínies temàtiques (vegeu les taules 2, 3, 4, 5, 6 i 7).

L'activitat docent i de formació

Molts dels diversos projectes finançats han permès la formació de personal investigador, especialment de becaris predoctorals. En el període 2003-2004, s'han format 32 becaris (vegeu l'índex de becaris a les pàgines 56 i 57). La formació rebuda ha permès en diversos casos la realització de tesis doctorals i de tesines de màster. Alguns d'aquests becaris actualment mantenen la seva vinculació a l'ASPB i altres s'han incorporat a altres organitzacions.

L'oferta docent de l'ASPB es presenta en un apartat específic (vegeu les pàgines 43 a 45). Durant aquests dos anys cal destacar la signatura d'un conveni ampliat amb la Universitat Johns Hopkins dels Estats Units –considerada la primera escola de salut pública del món– que promou la realització del Fall Institute of Health Policy and Management d'aquesta universitat a Barcelona, i també que professionals de l'ASPB puguin continuar fent estades de curta durada a Baltimore. Així mateix, l'any 2004 es va signar un conveni de col·laboració amb la Universitat Pompeu Fabra que formalitza la participació de l'ASPB en el Consell de Direcció i Coordinació i en el Consell Acadèmic del màster en Salut Pública, a més de participar en la docència de diverses assignatures. El conveni també determina que l'ASPB disposa de cinc beques cada any per facilitar que cinc persones puguin fer el màster, donant preferència als treballadors i treballadores i als becaris i becàries de l'ASPB.

La recerca en salut pública
a Barcelona

R

L'Agència de Salut Pública de Barcelona és una de les institucions de salut pública capdavanteres en el desenvolupament de la recerca de salut pública. La recerca a l'ASPB és possible gràcies a l'impuls continuat donat des dels diferents àmbits de l'organització i també gràcies a l'existència d'una col·laboració transversal temàtica més enllà de l'estructura organitzativa, la qual cosa ha fet possible una recerca multidisciplinària i complementada entre serveis.

En aquest informe, l'activitat de recerca a l'ASPB s'organitza en sis grans àrees temàtiques, basades en les àrees que es van utilitzar en l'anterior informe sobre la recerca corresponent als anys 1997-2002. Són les següents:

- Determinants de Salut
- Problemes de Salut
- Desigualtats en Salut
- Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat
- Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents
- Metodologia i Edició Científica

Aquestes grans àrees s'ampliarien en aquest capítol (vegeu la classificació adjunta), primer establint les principals línies de recerca dins de cada gran àrea i després subdividint cada línia en les sublínies que la constitueixen. Cal assenyalar que la col·laboració entre diverses àrees i línies fa que de vegades sigui difícil classificar determinats projectes i les corresponents publicacions en una sola àrea, però per evitar duplicacions s'ha triat l'àrea més estretament implicada en la línia de recerca de l'equip de direcció del projecte.

Dins de cada sublínia de recerca s'organitza la informació dels anys 2003 i 2004. En primer lloc, es presenten els "projectes científics" que s'han dut a terme aquests dos anys, al marge de la data d'adjudicació. De tots aquests projectes se'n detalla l'investigador/a o investigadors principals, el títol, l'entitat financadora i el període de vigència. A continuació, es detallen les "publicacions en revistes indexades", que inclouen tots aquells articles originals i publicacions que es puguin consultar i obtenir del Medline a través d'internet, independentment de l'idioma de publicació i del factor d'impacte. Les publicacions s'han llistat per ordre alfabètic, sense considerar l'any de publicació, 2003 o 2004.

Hi ha una tercera categoria que inclou "altres publicacions", on s'exposa una llista de les publicacions que, tot i no ser indexades al Medline, són un vehicle útil dels resultats de recerca de l'ASPB, a més de capítols de llibres escrits íntegrament o parcialment per investigadors de l'ASPB. No s'hi han inclòs, però, les comunicacions ni els llibres de ponències a congressos, tot i que la presència de diferents grups d'investigadors en congressos, jornades i reunions de societats científiques de reconegut prestigi és una constant, tant en línies molt consolidades com en les més emergents. Finalment, s'hi incorporen dues últimes categories de classificació, que fan referència a "tesis doctorals i tesines", on s'inclouen les tesis dirigides i defensades dins el període esmentat, i, d'altra banda, "premis i altres".

Tot aquest recull d'informació se sintetitza en gràfics que posen en evidència com ha evolucionat la producció científica de manera global i, més detalladament, per àrees temàtiques (vegeu les pàgines 47 a 53).

Àrees temàtiques

19	Àrea de Determinants de Salut
19	Comportaments i estils de vida
19	Tabac
21	Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades
22	Determinants de salut segons el grup d'edat
23	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments
25	Àrea de Problemes de Salut
25	Salut maternoinfantil
26	Salut laboral i risc psicosocial del treball
27	Malalties transmissibles
27	VIH/sida
28	Tuberculosi
28	Brots epidèmics
29	Vacunes i altres malalties transmissibles
30	Accidents i lesions
31	Càncer
33	Àrea de Desigualtats en Salut
33	Desigualtats de gènere
34	Desigualtats socioeconòmiques i geogràfiques
37	Àrea de Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat
39	Àrea de Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents
41	Àrea de Metodologia i Edició Científica

**A l'escola,
eduquem**

**també per
a la salut.**

*** Consell Superior
de Barcelona
40 Agència
de Salut Pública

Nfms.

**A l'escola,
eduquem també
per a la salut.**

*** Consell Superior
de Barcelona
40 Agència
de Salut Pública

1 Àrea de Determinants de Salut

Línies de recerca

L'Àrea de Determinants de Salut agrupa tres línies principals de recerca. La primera correspon a la identificació dels determinants de l'adopció de comportaments de risc associats als **estils de vida** (hàbits tòxics, activitat física, hàbits alimentaris, etc.). La segona línia treballa la identificació de les conductes i els factors de risc per a la salut segons el **grup d'edat** (adolescència, joventut, envelliment, etc.). Finalment, la tercera consisteix en l'estudi i el control d'aquells **factores ambientals** determinants per a la salut de la població (aigua, aire, zoonosi, etc.), **la higiene i la seguretat dels aliments**.

Comportaments i estils de vida

Objectius estratègics

- Estudi dels principals factors de risc en relació amb els estils de vida, com ara el tabac, l'abús de substàncies psicoactives com l'alcohol i les drogues no institucionalitzades, els hàbits alimentaris i l'activitat física, amb la finalitat d'identificar tendències i analitzar els factors ambientals i conductuals associats, que permetin dissenyar les intervencions preventives corresponents.
- Reducció de les conseqüències adverses del consum de substàncies psicoactives.
- Disposició dels programes/estratègies per a individus de risc en el consum de substàncies psicoactives, identificats a l'escola, la comunitat i la xarxa assistencial.
- Anàlisi de factors de risc de VIH i hepatitis C en consumidors de substàncies per via parenteral.
- Anàlisi de les característiques i l'evolució de la població consumidora de substàncies psicoactives de Barcelona.
- Disseny d'intervencions de prevenció primària dels factors de risc associats als estils de vida, dirigides a l'entorn i als factors predisposants, facilitadors i reforçadors dels comportaments de risc.

Tabac

Projectes científics

Investigador principal: Manel Nebot
Títol: Smoke-free class competition
Finançament: Unió Europea: Programa Europa contra el Càncer
Període de vigència: 1997-2003

Investigador principal: Esteve Fernández (coordinador a l'ASPB: Manel Nebot)
Títol: Respiratory symptoms, asthma and passive smoking in children: effectiveness of an integrated individual, family, and school-based intervention
Finançament: Marató de TV3
Període de vigència: 2004

Investigadora principal: Sue Jones (coordinador a l'ASPB: Manel Nebot)
Títol: Adolescent smoking cessation
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2004-2005

Investigador principal: Manel Nebot
Títol: Evidence-based policy development and enforcement for the prevention of exposure to passive smoking in European and accession countries
Finançament: EB-ETSPV
Període de vigència: 2004

Publicacions en revistes indexades

Fernández E, Schiaffino A, Borràs JM, Shafey O, Villalbí JR, La Vecchia C. Prevalence of cigarette smoking by birth cohort among males and females in Spain, 1910-1990. *Eur J Cancer Prev.* 2003;12(1):57-62.

Fernández E, Schiaffino A, García M, Salto E, Villalbí JR, Borràs JM. Prevalencia del consumo de tabaco en España entre 1945 y 1995. Reconstrucción a partir de las Encuestas Nacionales de Salud. [Smoking in Spain, 1945-1995. A retrospective analysis based on the Spanish National Health Interview Surveys]. *Med Clin (Barc.)*. 2003;120(1):14-16.

García M, Schiaffino A, Twose J, Borrell C, Salto E, Peris M, Fernández E. Abandono del consumo de tabaco en una cohorte de base poblacional. [Smoking cessation in a population-based cohort study]. *Arch Bronconeumol.* 2004;40(8):348-354.

González-Alonso J, Salvador T, Villalbí JR. El reto del control del tabaquismo en el lugar de trabajo. [Control networks of smoking in workplace]. *Rev Esp Salud Pública.* 2003;77(1):1-2.

Jané M, Borrell C, Nebot M, Pasarín MI. Impacto del tabaquismo y del consumo excesivo de alcohol en la mortalidad de la población de la ciudad de Barcelona: 1983-1998. [Impact of smoking and alcohol consumption on mortality in the population of Barcelona (Spain): 1983-1998]. Gac Sanit. 2003;17(2):108-115.

López MJ, Nebot M. La medición de la nicotina como marcador aéreo del humo ambiental del tabaco. [Nicotine measurement as an airborne marker of environmental tobacco smoke]. Gac Sanit. 2003;17 Supl 3:S15-22.

López MJ, Nebot M. Tabaquismo pasivo: un riesgo ignorado. [Passive smoking exposure: a little-known risk]. Med Clin (Barc.). 2004;123(13):503-4.

Moshhammer H, Neuberger M, Nebot M. Nicotine and surface of particulates as indicators of exposure to environmental tobacco smoke in public places in Austria. Int J Hyg Environ Health. 2004;207(4):337-343.

Nebot M, López MJ, Tomàs Z, Ariza C, Borrell C, Villalbí JR. Exposure to environmental tobacco smoke at work and at home: a population based survey. Tob Control. 2004;13(1):95.

Nebot M, Tomàs Z, Ariza C, Valmayor S, López MJ, Juárez O. Factores asociados con el inicio del tabaquismo: seguimiento a los 3 años de una cohorte de escolares. [Factors associated with smoking onset: 3-year cohort study of schoolchildren]. Arch Bronconeumol. 2004;40(11):495-501.

Nebot M, Tomàs Z, López MJ, Ariza C, Díez E, Borrell C, Villalbí JR. Cambios en el consumo de tabaco en la población general en Barcelona, 1983-2000. [Changes in tobacco use in the general population of Barcelona, 1983-2000]. Aten Primaria. 2004;34(9):457-462.

Villalbí JR. El Plan nacional de prevención y control del tabaquismo y el movimiento de prevención en España. [The National Action Plan for the Prevention and Control of Smoking Prevention Movement in Spain]. Rev Esp Salud Pública. 2003;77(4):435-436.

Villalbí JR, Tomàs Z, López MJ, Rodríguez M, Nebot M. La cambiante epidemiología del tabaquismo: Barcelona, 2000-2001. [Changing epidemiology of smoking: Barcelona, 2000-2001]. Rev Clin Esp. 2004;204(6):312-316.

De Vries H, Mudde A, Leijts I, Charlton A, Vartiainen E, Buijs G, Clemente MP, Storm H, González Navarro A, Nebot M, Prins T, Kremers S. The European Smoking Prevention Framework Approach (ESFA): an example of integral prevention. Health Educ Res. 2003;18(5):611-626.

De Vries H, Mudde A, Kremers S, Wetzels J, Uijters E, Ariza C, Vitoria PD, Fielder A, Holm K, Janssen K, Lehtuvuori R, Candel M. The European Smoking Prevention Framework Approach (ESFA): short-term effects. Health Educ Res. 2003;18(6):649-663.

Altres publicacions

Ariza C, Nebot M. La prevención primaria del tabaquismo: un planteamiento integral. Prev Tab. 2004;6(2):68-83.

Villalbí JR, Salvador T, Granero L. El movimiento de prevención y su organización: papel del Comité Nacional para la Prevención del Tabaquismo. A: Jiménez-Ruiz CA, Fagerström KO, editors. Tratado de tabaquismo. Madrid: Aula Médica; 2004. p. 571-580.

Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades

Projectes científics

Investigadora principal: M. Teresa Brugal
Títol: Problemas de salud mental en una cohorte de consumidores de heroína y/o cocaína: frecuencia, factores asociados e implicaciones para los consumidores
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2001-2003

Investigadora principal: Antonia Domingo-Salvany (coordinadora a l'ASPB: M. Teresa Brugal)
Títol: Estudio de la prevalencia de patología psiquiátrica en consumidores jóvenes de opiáceos y/o cocaína reclutados en la calle
Finançament: Plan nacional sobre drogas
Període de vigència: 2001-2003

Investigadora principal: Alicia Rodríguez-Martos
Títol: Accidentes de tráfico y alcohol: evaluación de la prevención secundaria desde un hospital de traumatología
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2001-2003

Investigadora principal: M. Teresa Brugal
Títol: Estudio de cohortes para evaluar el riesgo de infección por el VIH y el virus de la hepatitis C entre los jóvenes de tres ciudades españolas que consumen psicoestimulantes por vías no parenterales
Finançament: Fundación para la Investigación y la Prevención del Sida en España (FIPSE)
Període de vigència: 2002-2005

Investigador principal: Manel Nebot
Títol: Prevenció del consum de cànnabis en l'adolescència
Finançament: Caixa Catalunya
Període de vigència: 2004-2005

Publicacions en revistes indexades

Bassani S, Toro C, De la Fuente L, Brugal MT, Jiménez V, Soriano V. Prevalencia de infección por virus de transmisión parenteral en consumidores actuales de heroína de 3 ciudades españolas. [Rate of infection by blood-borne viruses in active heroin users in 3 Spanish cities]. Med Clin (Barc.). 2004;122(15):570-572.

Brugal MT, Barrio G, Royuela L, Bravo MJ, De la Fuente L, Regidor E. Estimación de la mortalidad atribuible al consumo de drogas ilegales en España. [Estimating mortality attributed to illegal drug use in Spain]. Med Clin (Barc.). 2004;123(20):775-777.

Brugal MT, Domingo-Salvany A, Díaz-Quijano E, Torralba L. Prevalence of problematic cocaine consumption in a city of southern Europe, using capture-recapture with a single list. J Urban Health. 2004;81(3):416-427.

Puigdollers E, Cots F, Brugal MT, Torralba L, Domingo-Salvany A. Programas de mantenimiento de metadona con servicios auxiliares: un estudio coste-efectividad. [Methadone maintenance programs with supplementary services: a cost-effectiveness study]. Gac Sanit. 2003;17(2):123-130.

Puigdollers E, Domingo-Salvany A, Brugal MT, Torrens M, Álvaros J, Castillo C, Magri N, Martín S, Vázquez JM. Characteristics of heroin addicts entering methadone maintenance treatment: quality of life and gender. Subst Use Misuse. 2004;39(9):1353-1368.

Altres publicacions

Rodríguez-Martos A, García C, Durán A. Evaluación de un programa piloto de formación en dispensación responsable de bebidas alcohólicas. Trastornos Adictivos. 2004;6(4):240-247.

Rodríguez-Martos A, Santamariña E, Martínez X, Torralba L, Escayola M, Martí J, Plasència A. Identificación precoz e intervención breve en lesionados de tráfico con presencia de alcohol: primeros resultados. Adicciones. 2003;15(3):191-202.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Prevalencia y factores de riesgo del virus de la hepatitis C y coinfección con VIH y/o virus de la hepatitis B en jóvenes inyectores de heroína de tres ciudades españolas.

Autora de la tesina: Maria Frigola
Direcció: M. Teresa Brugal
Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2004

Determinants de salut segons els grups d'edat

Objectius estratègics

- Avaluació de la influència de l'edat com a factor determinant de la salut. Determinació dels riscos per a la salut en tenir en compte l'edat i les conductes que s'hi associen: malalties de transmissió sexual (MTS), VIH i gestacions no desitjades en adolescents, i la salut percebuda en la gent gran, entre d'altres.
- Avaluació de les intervencions comunitàries de promoció de la salut dirigides a determinats grups d'edat.
- Consolidació de la metodologia i els procediments del desenvolupament d'intervencions innovadores en l'àmbit de l'educació sanitària i la promoció de la salut, especialment en infants i adolescents.

Projectes científics

Investigadora principal: Elia Díez
Títol: Evaluación de una intervención de promoción de hábitos alimentarios sanos dirigida a padres de adolescentes mediante un ensayo aleatorizado de grupos
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2001-2003

Investigadora principal: Kathelijne de Groot (coordinadora a l'ASPB: Elia Díez)
Títol: European Information Center AIDS and Youth Project
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2001-2003

Publicacions en revistes indexades

Ariza C, Nebot M, Villalbí JR, Díez E, Tomàs Z, Valmayor S. Tendencias en el consumo de tabaco, alcohol y cannabis de los escolares de Barcelona (1987-1999). [Trends in tobacco, alcohol and cannabis consumption among secondary school pupils in Barcelona, Spain (1987-1999)]. Gac Sanit. 2003;17(3): 190-195.

Artazcoz L, Moya C, Vanaclocha H, Pont P. La salud de las personas adultas. [Adult health]. A: Borrell C, García-Calvente MM, Martí-Boscà JV, editors. Informe SESPAS 2004. La salud pública desde la perspectiva de género y clase social. Gac Sanit. 2004;18 Supl 1: S56-68.

Gonzalo E, Pasarín MI. La salud de las personas mayores. [Health among the elderly]. A: Borrell C, García-Calvente MM, Martí-Boscà JV, editors. Informe SESPAS 2004. La salud pública desde la perspectiva de género y clase social. Gac Sanit. 2004;18 Supl 1:S69-80.

Lahuerta C, Borrell C, Rodríguez-Sanz M, Pérez K, Nebot M. La influencia de la red social en la salud mental de la población anciana. [The influence of the social network on mental health in the elderly]. Gac Sanit. 2004;18(2):83-91.

Rius C, Fernández E, Schiaffino A, Borràs JM, Rodríguez-Artalejo F. Self perceived health and smoking in adolescents. J Epidemiol Community Health. 2004;58:698-99.

Altres publicacions

Ariza C, Nebot M. La prevención del tabaquismo en los jóvenes: realidades y retos para el futuro. Adicciones. 2004;16 Supl 2:S359-378.

Díez E, Juárez O, Fernández S. "Canvis", un programa de promoción de la salud alimentaria en estudiantes de secundaria. Desarrollo de la intervención y diseño evaluativo. A: Molina C, Fortuny M, editors. Experiencias y programas educativos para la prevención y la promoción de la salud. Barcelona: Laertes; 2003.

Ferrando J, Borrell C, Rodríguez-Sanz M. La salud de la gent gran de Barcelona. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; 2003.

Kannabus A, Eggink L, Plunger P, Díez E, El Hodayebi C, Laakkonen P, Martín T, Klinger D, Amort F. Internet. A: Vermeer V, Walter J, editors. Similar to others, yet different in many ways. HIV/AIDS prevention: a cultural diversity approach. Woerden: NIGZ; 2003.

Valmayor S, Ariza C, Tomàs Z, Nebot M. Evaluación de una intervención de prevención de tabaquismo en el entorno escolar. Prev Tab. 2004;6(1):18-25.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Desenvolupament d'una escala predictiva dels factors de risc en l'adolescència
Doctorand: Joan Carles Surís
Director: Manel Nebot
Tesi doctoral. Departament de Pediatria, Obstetrícia i Salut Pública. Facultat de Medicina. Universitat Autònoma de Barcelona, 2004

Títol: Determinants de l'inici del consum de cànnabis en adolescents de Barcelona
Autora de la tesina: Mònica Guxens
Director: Manel Nebot i Carles Ariza
Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2004

Premis i altres

Ariza C, Calventus J, Nebot M, Juárez O. Resultados de una prueba piloto de cesación tabáquica con adolescentes mediante terapia grupal en escolares de Barcelona. Saragossa: noviembre de 2003. Premi a la millor comunicació presentada en el III Congreso Nacional sobre la Prevención y Tratamiento del Tabaquismo.

Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments

Objectius estratègics

- Obtenció d'una resposta fiable i ràpida a les demandes analítiques de l'aigua, l'aire, el tractament d'aliments, així com qualsevol anormalitat detectada en relació amb els animals a Barcelona, de manera que se'n garanteixi la qualitat analítica.
- Aprofundiment en l'estudi d'enteropatógens en aigües i aliments.
- Identificació dels efectes de la contaminació ambiental sobre la salut poblacional, incloent-hi el fum del tabac i els diversos contaminants atmosfèrics.

Projectes científics

Investigador principal: Ferran Ribas (coordinadora a l'ASPB: Anna Isern)
Títol: Ejercicio colaborativo para demostrar la equivalencia entre el método de referencia de la UE para coliformes y E. coli y el método alternativo colilert 18-Quantitray
Finançament: IDEXX Laboratoires, Maire, Estats Units
Període de vigència: 2004

Investigador principal: Michel Montemayor (coordinadora a l'ASPB: Anna Isern)
Títol: Enumeración de Cryptosporidium por microscopia de epifluorescencia. Métodos de concentración de diferentes tipos de aguas
Finançament: Departament de Microbiologia, Facultat de Biologia (UB) i Laboratoris de Salut Pública
Període de vigència: 2004-2005

Investigador principal: Joan Ramon Villalbí
Títol: Contaminantes orgánicos clorados en los alimentos
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2004-2006

Publicacions en revistes indexades

Bocio A, Llobet JM, Domingo JL, Corbella J, Teixidó A, Casas C. Polybrominated diphenyl ethers (PBDEs) in foodstuffs: human exposure through the diet. J Agric Food Chem. 2003;51:3191-3195.

Domingo JL, Falcó G, Llobet JM, Casas C, Teixidó A, Müller L. Polychlorinated naphthalenes in foods: estimated dietary intake by the population of Catalonia, Spain. Environ Sci Technol. 2003;37:2332-2335.

Falcó G, Domingo JL, Llobet JM, Bocio A, Teixidó A, Casas C, Müller L. Polycyclic aromatic hydrocarbons in foods: human exposure through the diet in Catalonia, Spain. J Food Prot. 2003;66(12):2325-2331.

Gorini G, Fondelli MC, López MJ, Sallés J, Serrahima E, Centrich F, Costantini AS, Nebot M. Fumo passivo in bar, ristoranti e discoteche della città di Firenze. [Passive smoking in bars, restaurants, and discotheques in Florence, Italy]. Med Lav. 2004;95(1):39-44.

Gorini G, Fondelli MC, López MJ, Sallés J, Serrahima E, Centrich F, Costantini AS, Nebot M. Fumo passivo in luoghi pubblici in Firenze, Italia. [Environmental tobacco smoke exposure in public places in Florence, Italy]. Epidemiol Prev. 2004;28(2):94-99.

Llobet JM, Bocio A, Domingo JL, Teixidó A, Casas C. Levels of polychlorinated biphenyls in foods from Catalonia, Spain: estimated dietary intake. J Food Prot. 2003;66(3):479-484.

Llobet JM, Domingo JL, Bocio A, Casas C. Human exposure to dioxins through the diet in Catalonia, Spain: carcinogenic and non carcinogenic risk. Chemosphere. 2003;50:1193-1200.

Llobet JM, Falcó G, Casas C, Teixidó A, Domingo JL. Concentrations of Arsenic, Cadmium, Mercury and Lead in common foods and estimated daily intake by children, adolescents, adults and seniors of Catalonia, Spain. J Agric Food Chem. 2003;51(3):838-842.

López MJ, Nebot M, Salles J, Serrahima E, Centrich F, Juárez O, Ariza C. Medición de la exposición al humo ambiental de tabaco en centros de enseñanza, centros sanitarios, medios de transporte y lugares de ocio. [Measurement of exposure to environmental tobacco smoke in education centers, health centers, transport facilities and leisure places]. Gac Sanit. 2004;18:451-7.

Méndez J, Audicana A, Cáncer M, Isern A, Llana J, Moreno B, Navarro M, Tarancón M L, Valero F, Ribas F, Jofre J, Lucena F. Assessment of drinking water quality using indicator bacteria and bacteriophages. J Water Health. 2004;2(3):201-214.

Méndez J, Audicana A, Isern A, Llana J, Moreno B, Tarancón ML, Jofre J, Lucena F. Standardised evaluation of the performance of a simple membrane filtration-elution method to concentrate bacteriophages from drinking water. J Virol Methods. 2004;117:19-25.

Muniesa M, Blanco J, Simón M, Serra-Moreno R, Blanch A, Jofre J. Diversity of stx2 converting bacteriophages induced from Shiga-toxin-producing Escherichia coli strains isolated from cattle. Microbiology. 2004;150:2959-2971.

Peracho V, Villalbí JR, Llebaria X, Armengou JM, Guix J. De la perrera municipal al centro de acogida de animales de compañía de Barcelona. [From the municipal dog pound to the pet shelter in Barcelona, Spain]. Gac Sanit. 2003;17(6):515-519.

Teixidó A, Cugat G, Monterde R, Méndez I, Casas C, Tresserras R, Mata E, Salleras L. Medio ambiente saludable e higiene de los alimentos. Evaluación de los objetivos del Plan de salud de Cataluña para el año 2000. [Environment and food hygiene. Evaluation of the objectives of the Health Plan for Catalonia for the year 2000]. Med Clin. 2003;121(1):83-86.

Vicente A, Arqués JF, Villalbí JR, Centrich F, Serrahima E, Llebaria X, Casas C. Plaguicidas en la dieta: aportando piezas al rompecabezas. [Pesticides in the diet: adding pieces to the puzzle.]. Gac Sanit. 2004;18(6):425-430.

Altres publicacions

Méndez J, Audicana A, Cáncer M, Isern A, Llana J, Moreno B, Navarro M, Sesma B, Tarancón M L, Jofre J, Lucena F. Desarrollo y validación de una metodología de concentración de bacteriófagos de bacterias entéricas en aguas de bebida. Tecnología del agua. 2004;244:84-92.

2 Àrea de Problemes de Salut

Línies de recerca

L'àrea de recerca sobre problemes de salut engloba la línia de recerca sobre la **salut maternoinfantil**, la **salut laboral** i el **risc psicosocial del treball**, i la recerca sobre algunes **malalties transmissibles**.

La salut maternoinfantil és una línia de recerca entorn de la qual s'orienten diverses actuacions de salut comunitària. Una altra àrea important és la identificació dels factors de risc psicosocial relacionats amb l'estat de salut en diferents col·lectius de treballadors i treballadores i l'anàlisi de la possible interacció entre la salut mental, els factors de risc psicosocial i l'àmbit laboral.

La línia de recerca amb un gran pes específic dins els problemes de salut és la de les **malalties transmissibles**, juntament amb altres problemes de salut prioritaris. Aquest tipus de recerca es va potenciar l'any 1986, coincidint amb l'impuls en el sistema de declaració obligatòria de determinades malalties (particularment VIH/sida, tuberculosi, malaltia meningocòccica, malalties importades, etc.). Sota aquest epígraf s'estudia i es realitza la gestió dels brots epidèmics, les actuacions comunitàries amb relació al Pla de vacunació i tot un conjunt de malalties transmissibles que s'agrupen sota la denominació d'altres malalties transmissibles (*Haemophilus influenzae*, malaltia meningocòccica, etc.).

Finalment, integrant les accions portades a terme per organitzacions comunitàries a través de subvencions i les realitzades amb recursos propis, s'inclouen dins els problemes de salut **els accidents i les lesions** que se'n deriven. Més recentment s'ha reprès la recerca al voltant del **càncer**, vinculada al reforçament de les activitats d'informació i de prevenció primària i secundària.

Salut maternoinfantil

Objectius estratègics

- Disseny d'un pla d'actuacions de salut comunitària adreçat a poblacions específiques en situació d'especial vulnerabilitat, com és el cas de dones en edat reproductiva, dones gestants, nadons i infants.
- Anàlisi de factors relacionats amb el control de l'embaràs, el part i el puerperi (baix pes en néixer, prematuritat, embaràs adolescent, control de l'embaràs, etc.).
- Detecció precoç, estudi i foment del registre de defectes congènits dels nadons.

Projectes científics

Investigador principal: Joaquín Salvador
Títol: Las desigualdades sociales en el cuidado y control del embarazo
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2003-2005

Publicacions en revistes indexades

Albacar E, Borrell C. Evolución de la mortalidad infantil en la ciudad de Barcelona (1983-1998). [Trends in infant mortality in Barcelona (Spain), 1983-1998]. Gac Sanit. 2004;18:24-31.

Prats R, Pérez G, Fernández R, Prats B, Plasència A, Salleras L. Salud materno-infantil. Evaluación de los objetivos del Plan de salud de Cataluña para el año 2000. [Mother and child health. Evaluation of the objectives of the Health Plan for Catalonia for the year 2000]. Med Clin (Barc.). 2003;121 Supl 1:69-73.

Rajmil L, Berra S, Estrada MD, Serra-Sutton V, Rodríguez M, Borrell C, Riley A, Starfield B. Versión española del perfil de salud infantil, cuestionario para padres y madres. [Spanish version of the Child Health and Illness Profile-Child Edition Parent Report Form (CHIP-CE/PRF)]. Gac Sanit. 2004;18:305-11.

Salvador J, Villalbí JR, Nebot M, Borrell C. Tendencias en la exposición al tabaquismo durante la gestación: Barcelona, 1994-2001. [Exposure to smoking during pregnancy: Barcelona (Spain), 1994-2001]. An Pediatr (Barc.). 2004;60(2):139-141.

Salut laboral i risc psicosocial del treball

Objectius estratègics

- Anàlisi de la relació entre el treball i la salut.
- Anàlisi de les desigualtats de gènere en salut relacionades amb el treball.
- Estudi del risc psicosocial del treball.

Publicacions en revistes indexades

Artazcoz L, Artieda L, Borrell C, Cortés I, Benach J, García V. Combining job and family demands and being healthy: what are the differences between men and women? Eur J Public Health. 2004;14(1):43-48.

Artazcoz L, Benach J, Borrell C, Cortés I. Unemployment and mental health: understanding the interactions among gender, family roles and social class. Am J Public Health. 2004;94(1):82-88.

Artazcoz L, Borrell C, Benach J, Cortés I, Rohlfs I. Women, family demands and health: the importance of employment status and socio-economic position. Soc Sci Med. 2004;59(2):263-274.

Cortés I, Artazcoz L, Rodríguez-Sanz M, Borrell C. Desigualdades en la salud mental de la población ocupada. [Inequalities in mental health in the working population]. Gac Sanit. 2004;18(5):351-359.

Altres publicacions

Artazcoz L. Encuestas de condiciones de trabajo: reflexiones y sugerencias (editorial). Arch Prev Riesgos Labor. 2003;(6):9-10.

Artazcoz L, Cortés I, Benach J, Benavides FG. Les desigualtats en salut laboral a Catalunya. A: Borrell C, Benach J, coordinadors. Les desigualtats en la salut a Catalunya. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2003. p. 251-282.

Malalties transmissibles

Objectius estratègics

- Disseny i avaluació d'intervencions per prevenir l'adopció de comportaments de risc respecte a nous casos de determinades malalties, particularment les de declaració obligatòria.
- Estudi de la validesa i exhaustivitat dels sistemes de monitoratge de la cobertura vacunal.
- Estudi dels determinants del compliment del calendari vacunal.
- Estudi de la relació VIH/sida-tuberculosi-toxicomanies i les implicacions per al seu control.
- Coordinació del Programa de prevenció i control de la tuberculosi a la ciutat de Barcelona i del Programa sida.
- Coordinació de la Unitat Temàtica d'Investigació en Tuberculosi concedida pel FIS l'any 1995, que comprèn la coordinació de diversos projectes d'investigació que inclouen aspectes epidemiològics, clínics i microbiològics d'aquesta malaltia.
- Desenvolupament de sistemes de mesura de l'evolució de la tuberculosi i de l'adherència i el compliment del seu tractament.
- Coordinació de projectes de la Sociedad Española de Pneumología y Cirugía Torácica (SEPAR) sobre l'evolució de la tuberculosi a Espanya i sobre el compliment del tractament de la tuberculosi.
- Identificació de les mesures de control més útils i els protocols d'investigació més adequats en cas de brot epidèmic.

VIH/sida

Projectes científics

Investigador principal: Joan A. Caylà
Títol: Grup de Recerca de Qualitat en Sida-Tuberculosi-Toxicomanies
Finançament: CIRIT-DURSI
Període de vigència: 1996-2005

Investigador principal: Ildelfonso Hernández (coordinador a l'ASPB: Joan A. Caylà)
Títol: Concerted action on seroconversion to AIDS and death in Europe (CASCADE)
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2000-2005

Investigador principal: Joan A. Caylà
Títol: Grupo de estudio multicéntrico de seroconvertidores (GEMES). Estudio de incubación del sida y supervivencia VIH
Finançament: Fundación para la Investigación y la Prevención del Sida en España (FIPSE)
Període de vigència: 2003-2005

Publicacions en revistes indexades

Casabona J, Romaguera A, Almeda J, Blanch CJ, Caylà JA, Miró JM, Colom J, Grupo de Trabajo sobre la Declaración del HIV (GTDHIV). La declaración de los nuevos diagnósticos de VIH en Cataluña. ¿Es posible el consenso técnico? [Reporting new HIV cases in Catalonia, Spain: is technical consensus feasible?]. Gac Sanit. 2003;17:75-82.

García-Hera M, Ferreros I, Del Amo J, García-Olalla P, Pérez-Hoyos S, Muga R, del Romero J, Guerrero R, Hernández-Aguado I. Gender differences in progression to AIDS and death from HIV seroconversion in a cohort of injecting drug users from 1986 to 2001. J Epidemiol Community Health. 2004;58(11):944-950.

Pérez C, Blanch C, Casabona J, Almeda J, Coll O. Coverage of HIV testing among pregnant women in Catalonia, Spain: a comparison of self-reporting with medical records. Eur J Public Health. 2004;14(3):261-266.

Pérez-Hoyos S, Del Amo J, Muga R, Del Romero J, García-Olalla P, Guerrero R, Hernández-Aguado I. Effectiveness of highly active antiretroviral therapy in Spanish cohorts of HIV seroconverters: differences by transmission category. AIDS. 2003;17(3):353-359.

Pérez-Hoyos S, Ferreros I, Del Amo J, Quintana M, Ruiz I, Cisneros JM, Muga R, García-Hera M, Del Romero J, García-Olalla P, Guerrero R, Hernández-Aguado I. Imputación del instante de seroconversión al VIH en cohortes de hemofílicos. [Imputation of the date of HIV seroconversion in cohorts of haemophiliacs]. Gac Sanit. 2003;17:474-482.

Porter K, Babiker A, Caylà JA, Bhaskaran K, García-Olalla P, Darbyshire J, Pezzotti P, Porter K, Walker AS. Determinants of survival following HIV-1 seroconversion after the introduction of HAART. Lancet. 2003;362(9392):1267-1274.

Rius C, Binefa G, Casabona J. Epidemiología de la infección por el VIH/sida y su relación con otras infecciones de transmisión sexual. Perspectivas de futuro. [Epidemiology of HIV/AIDS infection and relationship with other sexually transmitted diseases (STD). Future prospects]. Enferm Infecc Microbiol Clin. 2004;22:419-29.

Tuberculosi

Projectes científics

Investigador principal: Joan A. Caylà
Títol: Estudio multicéntrico prospectivo abierto y randomizado que compara dos pautas de quimioprofilaxis antituberculosa en contactos de enfermos con tuberculosis pulmonar bacilífera
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2001-2003

Investigador principal: Joan A. Caylà
Títol: Concerted action on molecular epidemiology of tuberculosis
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2001-2003

Investigador principal: Rafael Vidal Pla
Títol: Estudio de la toxicidad hepática por fármacos antituberculosos
Finançament: Sociedad Española de Neumología y Cirugía Torácica (SEPAR)
Període de vigència: 2002-2003

Investigador principal: Joan A. Caylà
Títol: Estudio 26. Comparación de una pauta de 12 dosis semanales durante 3 meses de tratamiento supervisado basado en RPT 900 mg. vs. pauta autoadministrada de isoniácida 300 mg. diarios (270 dosis) durante 9 meses
Finançament: CDC-North Texas University, Estats Units
Període de vigència: 2003-2007

Publicacions en revistes indexades

Balagué M, Sánchez F, Fernández S, Caylà JA. Dificultades para incluir pacientes en los ensayos clínicos sin interés comercial. A propósito de un estudio sobre dos pautas de tratamiento de la infección tuberculosa latente. [Difficulties to enroll patients in non-remunerated clinical trials. A propos of a clinical trial comparing two treatment options for latent tuberculosis infection]. Med Clin (Barc.). 2004;122:115.

Caminero JA, Caylà JA, Lara N. Evaluation of tuberculosis trends in Spain, 1991-1999. Int J Tuberc Lung Dis. 2003;7(3):236-242.

Caylà JA, Caminero JA, Rey R, Lara N, Vallès X, Galdós-Tanguis H. Current status of treatment completion and fatality among tuberculosis patients in Spain. Int J Tuberc Lung Dis. 2004;8(4):458-464.

Corominas M, Cardona V, González L, Caylà JA, Rufi G, Mestre M, Buendia E. B-lymphocytes and co-stimulatory molecules in Mycobacterium tuberculosis infection. Int J Tuberc Lung Dis. 2004;8(1):98-105.

Godoy P, Domínguez A, Alcaide J, Camps N, Jansà JM, Minguell S, Pina JM, Díez M. Characteristics of tuberculosis patients with positive sputum smear in Catalonia, Spain. Eur J Public Health. 2004;14(1):71-75.

Rodrigo T, Caylà JA. Efectividad de los programas de control de la tuberculosis en España. [Effectiveness of Spanish tuberculosis control programmes]. Med Clin (Barc.). 2003;121(10):375-378.

Altres publicacions

Caylà JA. ¿Cuánta tuberculosis queremos en el mundo? ÁBÁ Médicos sin Fronteras. 2004; 30.

Ruiz J, Cardona P, Caylà JA, Ausina V. Tuberculosis. A: Farreras, Rozman, editors. Tratado de Medicina Interna. Barcelona: Mosby-Doyma; 2004.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Evaluación de los programas de prevención y control de la tuberculosis.
Doctoranda: M. Teresa Rodrigo
Director: Joan A. Caylà
Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, 2004

Brots epidèmics

Projectes científics

Investigadora principal: Àngela Domínguez (coordinadores a l'ASPB: Mercè de Simón i M. Dolors Ferrer)
Títol: Estudio epidemiológico de los brotes de gastroenteritis aguda de etiología vírica en Cataluña
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2004-2005

Publicacions en revistes indexades

Muniesa M, De Simon M, Prats G, Ferrer D, Pañella H, Jofre J. Shiga toxin 2-converting bacteriophages associated with clonal variability in Escherichia coli O157:H7 strains of human origin isolated from a single outbreak. Infect Immun. 2003;71(8):4554-4562.

Plasència A, Caylà JA. Towards legionnaires' disease control: epidemiological or environmental surveillance? J Epidemiol Community Health. 2003;57(6):396-397.

Villalbí JR, Plasència A, Manzanera R, Armengol R, Antó JM. Epidemic soybean asthma and public health: new control systems and initial evaluation in Barcelona, 1996-1998. J Epidemiol Community Health. 2004;58(6):461-465.

Altres publicacions

Guix J. Epidemias de *Legionella* en grandes ciudades. Formación Médica Continuada 2003;8.

Vacunes i altres malalties transmissibles

Projectes científics

Investigador principal: Joan A. Caylà
Títol: Incidencia de legionelosis en España
2004-2005
Finançament: Sociedad Española de
Neumología y Cirugía Torácica (SEPAR)
Període de vigència: 2004-2005

Altres publicacions

Caylà JA. Tornarà la SARS? Revista
d'Informació d'Assistència Sanitària Col·legial
2003;29:3-4.

Sánchez P, Caylà R, Cortès I, Caylà JA. Una
nova epidèmia anomenada SARS. Idees.
Revista de Temes Contemporanis. 2003.

Publicacions en revistes indexades

Cardeñosa N, Domínguez A, Carmona G,
Ciruela P, Salleras L, Sánchez F, Orcau A,
Follia N, Vázquez JA, Berron S. Antibiotic
susceptibility of strains isolated from patients
with meningococcal disease and their
household contacts in Catalonia (Spain). May
1998-April 1999. Int J Antimicrob Agents.
2003;22(4):453-455.

Cardeñosa N, Domínguez A, Martínez A,
Álvarez J, Pañella H, Godoy P, Minguell S,
Camps N, Vázquez JA. Meningococcal
disease in Catalonia 1 year after mass
vaccination campaign with meningococcal
group C polysaccharide vaccine. Infection.
2003;31(6):392-397.

Carmona G, Cardeñosa N, Oviedo M, Orcau
A, Pañella H, Alseda M, Escatllar N, Company
N, Domínguez A. Enfermedad
meningocócica en Cataluña (1990-1997).
[Meningococcal disease in Catalonia, Spain
(1990-1997)]. Med Clin (Barc.).
2004;123(13):486-489.

Caylà JA, Orcau A. Estudio de contactos en
el siglo XXI: se precisan innovaciones. [Study
of contacts in the XXI Century: innovations
are needed]. Med Clin (Barc.). 2003;121
(13):494-495.

Domínguez A, Cardeñosa N, Pañella H,
Orcau A, Companys M, Alseda M, Oviedo M,
Carmona G, Minguell S, Salleras L. The case-
fatality rate of meningococcal disease in
Catalonia, 1990-1997. Scand J Infect Dis.
2004;36(4):274-279.

Muñoz E, Nebot M, Minguell D, Rovira G.
Cobertura vacunal en población inmigrada
en Barcelona. [Immunization accessibility in
immigrant population in Barcelona]. Med
Clin (Barc.). 2003;121(19):759.

Accidents i lesions

Objectius estratègics

- Aprofundiment en l'epidemiologia dels accidents i les lesions i dels seus principals determinants, especialment pel que fa a les lesions de trànsit i les de l'àmbit domèstic.
- Avaluació de l'impacte de les intervencions de prevenció primària i secundària en les tendències de l'accidentalitat i del seu impacte en la salut.
- Desenvolupament, consolidació i gestió de fonts i sistemes d'informació, així com d'instruments de mesura útils per al registre dels accidents de trànsit a la ciutat de Barcelona.
- Realització d'estudis prospectius per conèixer factors associats a l'aparició de lesions.
- Col·laboració en l'avaluació de la qualitat assistencial i rehabilitadora als lesionats.

Projectes científics

Investigadors principals: Antoni Plasència i Catherine Pérez
Títol: Estudio de la mortalidad a 30 días por accidentes de tráfico (EMAT-30)
Finançament: Dirección General de Salud Pública. Ministerio de Sanidad y Consumo
Període de vigència: 2002-2004

Investigadora principal: Saakje Mulder (coordinadora a l'ASPB: Catherine Pérez)
Títol: A surveillance based assessment of medical costs of injury in Europe: Phase 2 (EUROCCOST)
Finançament: Direcció General de Salut i Consum, Unió Europea
Període de vigència: 2003-2004

Investigador principal: Pete Thomas (coordinadora a l'ASPB: Catherine Pérez)
Títol: Pan-European Coordinated Accident and Injury Databases
Finançament: Direcció General de Transports i Energia, Unió Europea
Període de vigència: 2003-2005

Investigadora principal: Catherine Pérez
Títol: Impacto del uso de sustancias psicoactivas en la morbimortalidad por accidentes
Finançament: Delegación del Gobierno para el Plan Nacional de Drogas
Període de vigència: 2003-2005

Investigador principal: Pete Thomas (coordinadora a l'ASPB: Catherine Pérez)
Títol: SafetyNet, Building the European Road Safety Observatory
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2003-2006

Publicacions en revistes indexades

Martínez X, Plasència A, Rodríguez-Martos A, Santamarina E, Martí J, Torralba L. Características de los lesionados por accidente de tráfico con alcoholemia positiva. [Characteristics of road accident victims with positive blood alcohol levels]. Gac Sanit. 2004;18(5):387-390.

Plasència A, Cirera E. Accidentes de tráfico: un problema de salud a la espera de una respuesta sanitaria. [Traffic accidents: a health problem waiting for sanitary response]. Med Clin (Barc.). 2003;120(10):378-379.

Altres publicacions

Pérez C, Borrell C, Cirera E, Ricart I, Plasència A. L'accidentalitat per trànsit en les dones a Barcelona. A: Barcelona Societat/12. Dossier. Les dones de Barcelona i les polítiques de gènere. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; 2003. p. 129-132.

Càncer

Objectius estratègics

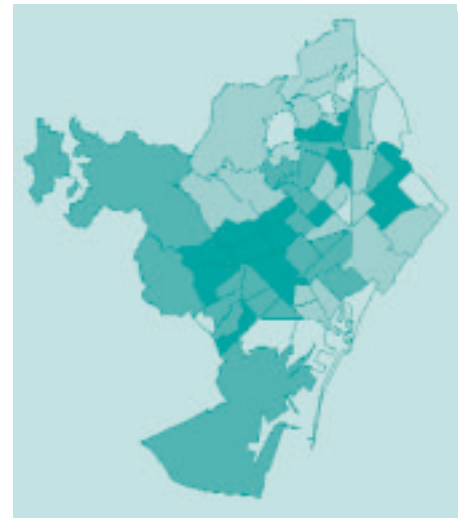
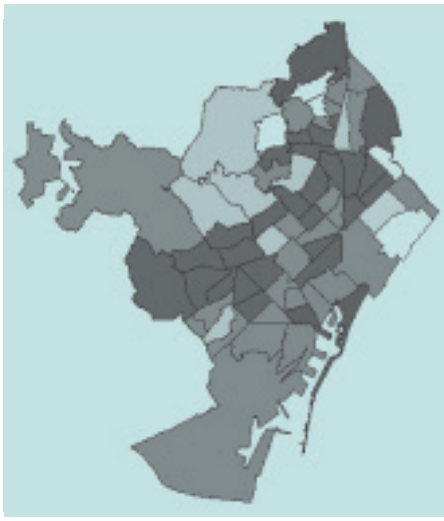
- Aprofundiment en l'epidemiologia del càncer i dels seus principals determinants a la ciutat.
- Disseny i seguiment del Programa de càncer de mama.
- Desenvolupament i consolidació de sistemes d'informació i registre d'utilitat.
- Col·laboració en l'avaluació de la qualitat assistencial als malalts oncològics.

Projectes científics

Investigadora principal: Glòria Pérez
Títol: Estudi de l'interval entre diagnòstic i tractament del càncer a Catalunya
Finançament: ASPB i ICO
Període de vigència: 2003-2004

Tesis doctorals i tesines

Títol: Desigualtats socials en l'interval entre el diagnòstic i l'inici del tractament del càncer a Barcelona
Autora de la tesina: Anna Bladé
Directora: Glòria Pérez
Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2004.

3 Àrea de Desigualtats en Salut

Línies de recerca

En el marc de la innovació en les polítiques de salut pública orientades a la reducció de les desigualtats socials en salut, s'analitzen les desigualtats en salut entre homes i dones derivades dels rols socials assignats **depenent del sexe**, i s'aprofundeix en l'estudi de la interacció entre el gènere, els rols familiars, la situació laboral i la classe social. També es treballa en l'estudi de les **desigualtats socioeconòmiques** en la salut, tant a Barcelona com a Catalunya i a l'Estat espanyol, i les desigualtats geogràfiques en àrees petites.

Desigualtats de gènere

Objectius estratègics

- Estudi de les desigualtats en salut entre homes i dones derivades dels rols socials assignats tenint en compte el sexe: descripció i causa de les desigualtats i avaluació de les intervencions.
- Estudi de les desigualtats respecte al rol familiar i la situació laboral segons el sexe.

Publicacions en revistes indexades

Artazcoz L. Las desigualdades de género en salud en la agenda de salud pública. [Gender inequalities in health in the public health agenda]. Gac Sanit. 2004;18 Supl 2:S1-2.

Artazcoz L, Escriba-Agüir V, Cortès I. Género, trabajos y salud en España. [Gender, paid work, domestic chores and health in Spain]. Gac Sanit. 2004;18 Supl 2:24-35.

Borrell C, García-Calvente MM, Martí-Boscà JV. La salud pública desde la perspectiva de género y clase social. [Public health from the perspective of gender and social class]. A: Borrell C, García-Calvente MM, Martí-Boscà JV, editors. Informe SESPAS 2004. La salud pública desde la perspectiva de género y clase social. Gac Sanit. 2004;18 Supl 1:S2-6.

Peiró R, Ramon N, Álvarez-Dardet C, Colomer C, Moya C, Borrell C, Plasència A, Zafra E, Pasarín MI. Sensibilidad de género en la formulación de planes de salud en España: lo que pudo ser y no fue. [Gender sensitivity in the formulation of Spanish health plans: what it could have been but wasn't]. Gac Sanit. 2004;18 Supl 2:S36-46.

Schiaffino A, Fernández E, Borrell C, Salto E, García M, Borràs JM. Gender and educational differences in smoking initiation rates in Spain from 1948 to 1992. Eur J Public Health. 2003;13(1):56-60.

Altres publicacions

Artazcoz L, Cortès I, Pasarín MI, Borrell C. Diferències i desigualtats de gènere en salut. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; 2003.

Artazcoz L, Cortès I, Pasarín MI, Borrell C. Salut i gènere. La població de 25 a 65 anys a Barcelona. A: Barcelona Societat/12. Dossier. Les dones de Barcelona i les polítiques de gènere. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; 2003. p. 52-62.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Desigualtats en salut en un marc integrat de gènere i classe social
Doctoranda: Lucía Artazcoz
Directors: Carme Borrell i Joan Benach
Tesi doctoral. Universitat Pompeu Fabra, 2004.

Desigualtats socioeconòmiques i geogràfiques

Objectius estratègics

- Determinació de quin paper tenen els nivells polític, sociocultural i econòmic tant en el desenvolupament de malalties com en la percepció de la salut.
- Estudi de les desigualtats segons la classe social en la mortalitat, la morbiditat i la salut percebuda i en la seva evolució.
- Determinació de quin paper tenen les diferències geogràfiques (el districte de residència, per exemple) en la percepció de la salut, la morbiditat i la mortalitat.

Projectes científics

Investigador principal: Anton Kunst
(coordinadora a l'ASPB: Carme Borrell)
Títol: Socioeconomic determinants of healthy ageing: from description to explanation
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2000-2003

Investigadora principal: Carme Borrell
Títol: Las desigualdades en la distribución de la renta, el capital social y la salud. Enfoque ecológico, individual y multinivel
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2001-2003

Investigador principal: Johan Mackenbach
(coordinadora a l'ASPB: Carme Borrell)
Títol: Tackling inequalities in smoking in Europe
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2002-2003

Investigadora principal: Carme Borrell
Títol: Evolución de la mortalidad por sida, ¿es diferencial según el nivel socioeconómico?
Finançament: Fundación para la Investigación y la Prevención del Sida en España (FIPSE)
Període de vigència: 2002-2003

Investigador principal: Johan Mackenbach
(coordinadora a l'ASPB: Carme Borrell)
Títol: Tacking health inequalities in Europe: an integrated approach-EUROTHINE
Finançament: Unió Europea
Període de vigència: 2004-2007

Publicacions en revistes indexades

Avendano M, Kunst AE, Huisman M, van Lenthe F, Bopp M, Borrell C, Valkonen T, Regidor E, Costa G, Donkin A, Borgan JK, Deboosere P, Gadeyne S, Spadea T, Andersen O, Mackenbach JP. Educational level and stroke mortality: a comparison of 10 european populations during the 1990s. *Stroke*. 2004;35(2):432-437.

Batista-Foguet JM, Fortiana J, Currie C, Villalbí JR. Socio-economic indexes in surveys for comparisons between countries. *Social Indicators Research*. 2004;67:315-332.

Benach J, Yasui Y, Borrell C, Pasarín MI, Martínez JM, Daponte A. The public health burden of material deprivation: excess mortality in leading causes of death in Spain. *Prev Med*. 2003;36(3):300-308.

Benach J, Yasui Y, Borrell C, Rosa E, Pasarín MI, Benach N, Español E, Martínez JM, Daponte A. Examining geographic patterns of mortality: the atlas of mortality in small areas in Spain (1987-1995). *Eur J Public Health*. 2003;13(2):115-123.

Borrell C, Cirera E, Ricart M, Pasarín MI, Salvador J. Social inequalities in perinatal mortality in a Southern European city. *Eur J Epidemiol*. 2003;18(1):5-13.

Borrell C, Cortès I, Artazcoz L, Molinero E, Moncada S. Social inequalities in mortality in a retrospective cohort of civil servants in Barcelona. *Int J Epidemiol*. 2003;32(3):386-389.

Borrell C, Muntaner C, Benach J, Artazcoz L. Social class and self-reported health status among men and women: what is the role of work organisation, household material standards and household labour? *Soc Sci Med*. 2004;58(10):1869-1887.

Borrell C, Pasarín MI. Desigualdades en salud y territorio urbano. [Inequalities in health and urban areas]. *Gac Sanit*. 2004;18(1):1-4.

Borrell C, Rohlf I, Artazcoz L, Muntaner C. Desigualdades en salud según la clase social en las mujeres. ¿Cómo influye el tipo de medida de la clase social? [Inequalities in health related to social class in women. What is the effect of the measure used?]. *Gac Sanit*. 2004;18 Supl 2:S75-82.

Brugal MT, Borrell C, Díaz-Quijano E, Pasarín MI, García-Olalla P, Villalbí JR. Deprivation and AIDS in a southern European city: different patterns across transmission group. *Eur J Public Health*. 2003;13:259-61.

Domínguez-Berjón MF, Borrell C, Pastor V. Indicadores socioeconómicos de área pequeña en el estudio de las desigualdades en salud. [Small area-based socio-economic indicators in the study of inequalities in health]. *Gac Sanit*. 2004;18(2):92-100.

Huisman M, Kunst AE, Andersen O, Bopp M, Borgan JK, Borrell C, Costa G, Deboosere P, Desplanques G, Donkin A, Gadeyne S, Minder C, Regidor E, Spadea T, Valkonen T, Mackenbach JP. Socioeconomic inequalities in mortality among elderly people in 11 European populations. *J Epidemiol Community Health*. 2004;58(6):468-475.

Mackenbach JP, Bakker MJ. European Network on Interventions and Policies to Reduce Inequalities in Health. Tackling socioeconomic inequalities in health: analysis of European experiences. *Lancet*. 2003;362(9393):1409-1414.

Mackenbach JP, Huisman M, Andersen O, Bopp M, Borgan JK, Borrell C, Costa G, Deboosere P, Donkin A, Gadeyne S, C. Minder C, Regidor E, Spadea T, Valkonen T, Kunst AE. Inequalities in lung cancer mortality by the educational level in 10 European populations. *Eur J Cancer*. 2004;40(1):126-135.

Muntaner C, Borrell C, Benach J, Pasarín MI, Fernández E. The associations of social class and social stratification with patterns of general and mental health in a Spanish population. *Int J Epidemiol*. 2003;32(6):950-958.

Pasarín MI, Borrell C, Brugal MT, Díaz-Quijano E. Weighing social and economic determinants related to inequalities in mortality. *J Urban Health*. 2004;81(3):349-362.

Rodríguez-Sanz M, Borrell C, Urbanos R, Pasarín MI, Rico A, Fraile M, Ramos X, Navarro V. Power relations and premature mortality in Spain's autonomous communities. *Int J Health Serv*. 2003;33(4):687-722.

Altres publicacions

Benach J, Martínez JM, Borrell C, Pasarín MI, Yasui Y. Desigualtats geogràfiques en àrees petites. A: Borrell C, Benach J, coordinadors. *Les desigualtats en la salut a Catalunya*. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2003. p. 55-90.

Benach J, Martínez JM, Yasui Y, Borrell C, Pasarín MI, Español E, Benach N. *Atles de mortalitat en àrees petites a Catalunya (1984-1998)*. Barcelona: Policrom; 2004.

Borrell C, Benach J. Conceptes, antecedents i causes de les desigualtats socials en la salut. A: Borrell C, Benach J, coordinadors. *Les desigualtats en la salut a Catalunya*. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2003. p. 17-54.

Borrell C, Ferrando J. Desigualdades en salud en la población anciana. *JANO*. 2003;LXIV (1474):25-33.

Borrell C, Rajmil L. Les desigualtats en la utilització dels serveis sanitaris. A: Borrell C, Benach J, coordinadors. *Les desigualtats en la salut a Catalunya*. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2003. p. 151-177.

Rodríguez-Sanz M, Borrell C, Urbanos R, Pasarín MI, Rico A, Fraile M, Ramos X, Navarro V. Power relations and premature mortality in Spain's autonomous communities. A: Navarro V, editors. *The political and social contexts of health*. Nova York: Baywood Publishing Company; 2004.

Villalbí JR, Borrell C. Desigualdades sociales y salud. *Formación Médica Continuada*. 2003;10(2): 89-96.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Desigualdades sociales, económicas y políticas en el estado de salud en España, 1993-2001.

Autora de la tesina: Maica Rodríguez

Direcció: Carme Borrell

Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2004.

4 Àrea de Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat

Línies de recerca

Aquesta àrea de recerca se centra en la col·laboració amb els diversos àmbits assistencials de la ciutat, especialment pel que fa als serveis a la comunitat: serveis hospitalaris, atenció primària i atenció a drogodependències.

Objectius estratègics

- Determinació dels factors que influeixen en la utilització dels serveis hospitalaris per part de la població.
- Avaluació de l'impacte de la reforma de l'atenció primària en la salut.
- Anàlisi de l'efectivitat de determinades mesures preventives realitzades des de l'atenció primària.
- Disseny d'estratègies d'intervenció en diferents àmbits dirigides a l'atenció a les drogodependències: territorialització, política de disminució de risc, protocols de col·laboració amb institucions i programes, avaluació de l'efectivitat de les intervencions breus, etc.
- Avaluació de l'efectivitat de la xarxa assistencial per a l'atenció a les drogodependències.
- Mesura de "l'acompliment" (*performance*) dels serveis sanitaris de la ciutat de Barcelona.
- Monitoratge de la situació de salut a la ciutat de Barcelona.

Projectes científics

Investigadora principal: Elvira Torné (coordinadora a l'ASPB: M. Isabel Pasarín)
Títol: Valoració de l'impacte de les intervencions del Pla integral d'urgències de Catalunya (PIUC) a la xarxa d'hospitals d'utilització pública (XHUP)
Finançament: Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques (AATRM)
Període de vigència: 2002-2003

Investigadora principal: M. Isabel Pasarín
Títol: Factors influents en la conducta de la població per escollir el servei d'urgències hospitalari com a lloc d'atenció
Finançament: Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques (AATRM)
Període de vigència: 2002-2003

Investigador principal: Joan Gené (coordinadora a l'ASPB: M. Isabel Pasarín)
Títol: Evaluación de la dirección clínica como nuevo modelo de gestión de los equipos de atención primaria del Institut Català de la Salut
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Período de vigència: 2002-2004

Publicacions en revistes indexades

Artazcoz L, Brotons M, Brotons A. Impacto de la implantación de una política de trabajo libre de humo en una empresa. [Impact of a smoke-free workplace policy in a company]. Gac Sanit. 2003;17(6):490-493.

Díez E, Peiro R. Intervenciones para disminuir las desigualdades en salud. [Interventions to reduce health inequalities]. A: Borrell C, García-Calvente MM, Martí-Boscà JV, editors. Informe SESPAS 2004. La salud pública desde la perspectiva de género y clase social. Gac Sanit. 2004;18 Supl 1:S158-167.

Duran J, Villalbí JR, Guix J. Acerca de los clientes de las organizaciones de salud pública [On the clients of public health organizations]. Gac Sanit. 2004;18(6):479-482.

García-Altés A. La introducción de tecnologías en los sistemas sanitarios: del dicho al hecho. [The introduction of technologies in health care systems: from saying to doing]. Gac Sanit. 2004;18(5):398-405.

García-Altés A, Ondategui-Parra S, Neumann PJ. Cross-national comparison of technology assessment processes. Int J Technol Assess Health Care. 2004;20(3):300-310.

Granero L, Villalbí JR, Gallego R. ¿Quién se opone a la prevención? Un mapa de los actores pro tabaco en España [Who is against prevention? A map of policy actors favoring smoking in Spain]. Gac Sanit. 2004;18(5):374-379.

Marrugat J, Elosúa R, Aldasoro E, Tormo MJ, Vanaclocha H, Segura A, Fiol M, Moreno-Iribas C, Pérez G, Arteagoitia JM, Cirera L, Cabades A, Vega G, Ayestaran JI, García V, Hurtado-de-Saracho I, García J, Zurriaga O, Muñiz J, Sala J. Regional variability in population acute myocardial infarction cumulative incidence and mortality rates in Spain, 1997 and 1998. *Eur J Epidemiol*. 2004;19(9):831-839.

Marrugat J, Porta M, Fernández E, Pérez G, Elosúa R, Plasència A, Manzanera R, Lown B. Los profesionales de la salud y las consecuencias de una posible guerra en Irak: carta abierta al presidente del Gobierno español. [Open letter to the president of the Spanish government on health professionals and the consequences of a possible war in Iraq]. *Gac Sanit*. 2003;17(1):86-87.

Marrugat J, Sala J, Manresa JM, Gil M, Elosúa R, Pérez G, Albert X, Pena A, Masia R. Acute myocardial infarction population incidence and in-hospital management factors associated to 28-day case-fatality in the 65 year and older. *Eur J Epidemiol*. 2004;19(3):231-237.

Navarro V, Borrell C, Benach J, Muntaner C, Quiroga A, Rodríguez-Sanz M, Vergés N, Guma J, Pasarín MI. The importance of the political and the social in explaining mortality differentials among the countries of the OECD, 1950-1998. *Int J Health Serv*. 2003;33(3):419-494.

Soto-Mas F, Villalbí JR, Granero L, Jacobson H, Balcazar H. Los documentos internos de la industria tabaquera y la prevención del tabaquismo en España. [The tobacco industry's internal documents and smoking prevention in Spain]. *Gac Sanit*. 2003;17 Supl 3:9-14.

Torné E, Guarga A, Torras G, Pozuelo A, Pasarín MI, Borrell C. Análisis de la demanda en los servicios de urgencias de Barcelona. *Aten Primaria*. 2003;32:423-424.

Villalbí JR, Guix J, Plasència A, Armengou JM, Llebaria X, Torralba L. La cartera de servicios en una organización de salud pública. [Portfolio of services in a public health organization]. *Gac Sanit*. 2003;17(3):231-237.

Villalbí JR, Pasarín MI, Montaner I, Cabezas C, Starfield B. Evaluación de la atención primaria. [Evaluation of primary health care]. *Aten Primaria*. 2003;31(6):382-385.

Altres publicacions

Díez E. Evaluación de los programas de educación y promoción de la salud. *Rev Esp Sanit Penit* 2004;6:75-79.

Guix J. Analizando los "porqués": los grupos focales. *Calidad Asistencial*. 2003;18(7):598-602.

Navarro V, Borrell C, Benach J, Muntaner C, Quiroga A, Rodríguez-Sanz M, Verges N, Guma J, Pasarín MI. The importance of the political and the social in explaining mortality differentials among the countries of the OECD, 1950-1998. A: Navarro V, editor. *The political and social contexts of health*. Nova York: Baywood Publishing Company; 2004.

Nebot M, Fontanet G, Díez E. Educación sanitaria e internet. *Formación Médica Continuada*. 2003;10(4):243-248.

Valls-Llobet C, Benach J, Borrell C. Polítiques per reduir les desigualtats en la salut. A: Borrell C, Benach J, coordinadors. *Les desigualtats en la salut a Catalunya*. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2004. p. 305-331.

Villalbí JR. Políticas para reducir el daño que causa el tabaco. *Adicciones*. 2004;16 Supl 2.

Villalbí J, Brugal MT, García-Olalla P, Caylà JA. Barcelona: Changing Approaches to Addiction and Public Health. A: Breaking Down Barriers. Lessons on proving HIV treatment to injection drug users. Nova York: Open Society Institute; 2004. p. 26-31.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Estudi dels factors associats a la pressió assistencial a les consultes de Medicina Familiar a Catalunya
Autor de la tesina: Jesús Pujol
Direcció: Carme Borrell
Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2003.

Premis i altres

Premi corresponent al 6è Ajut a la Recerca en Atenció Primària de la Fundació Jordi Gol i Gurina, convocatòria del 2003: Pasarín MI. Atenció primària orientada a la comunitat: situació actual dels equips, que influeixen en el seu desenvolupament.

Premi a la millor comunicació presentada en el XXIV Congrés de la Societat Espanyola de Medicina Familiar i Comunitària (SEMFYC): Fernández de Sanmamed MJ, Pasarín MI, Calafell J, Rodríguez D, Borrell C, Campasol S. ¿Por qué se elige un servicio de urgencias hospitalario por un problema de salud que podría ser resuelto en el ámbito extrahospitalario? Desembre de 2004.

5 Àrea de Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents

Línies de recerca

Sota aquest epígraf s'inclou la recerca orientada a l'estudi de totes les malalties importades (immigrants, cooperants, viatgers), així com de la situació de salut dels immigrants a la ciutat. També comprèn projectes de recerca desenvolupats en països de renda baixa.

Objectius estratègics

- Avaluació de les necessitats de salut prioritàries en certes àrees i països en via de desenvolupament, camps de refugiats, etc.
- Estudi de les característiques diferencials de malalties com la tuberculosi i la VIH/sida en immigrants estrangers que resideixen a l'àrea de Barcelona.
- Descripció i control de malalties importades (immigrants, cooperants, viatgers, etc.).
- Estudi de l'epidemiologia de les malalties emergents a Barcelona.

Projectes científics

Investigador principal: Josep M. Jansà
Títol: Necesidades de salud prioritarias no satisfechas en zonas de alta y muy alta marginación en el estado de Chiapas, México
Finançament: Barcelona-Solidària.
Ajuntament de Barcelona
Període de vigència: 2002-2004

Investigador principal: Josep M. Jansà
Títol: Tuberculosis en una gran ciudad, influencia de los nuevos inmigrantes
Finançament: Fondo de Investigaciones Sanitarias (FIS)
Període de vigència: 2003-2005

Investigadora principal: Rosa Puigpinós
Títol: Coneixement, actituds i percepcions sobre el VIH/sida a Chókwè, Moçambic
Finançament: Medicus Mundi Catalunya
Període de vigència: 2004

Publicacions en revistes indexades

García-Olalla P, Caylà JA, Milà C, Jansà JM, Badosa I, Ferrer A, Ros M, Prat J, Armengou JM, Alonso E, Alcaide J. Tuberculosis screening among immigrants holding a hunger strike in churches. Int J Tuberc Lung Dis. 2003;7(12 Supl 3):S412-S416.

Grupo de Trabajo de la Unidad de Investigación en Tuberculosis de Barcelona. Documento de consenso sobre la prevención y el control de las tuberculosis importadas. [Prevention and control of imported tuberculosis]. Med Clin (Barc.). 2003;121:549-557.

Jansà JM, García-Olalla P. Salud e inmigración: nuevas realidades y nuevos retos. [Health and immigration: new situations and challenges]. Gac Sanit. 2004;18 Supl 1:207-13.

Altres publicacions

Alonso E, Jansà JM. La salut i els immigrants a Catalunya: situació i perspectives. A: La immigració a Catalunya avui, anuari 2003. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2004.

Jansà JM, Caylà JA. La tuberculosi, enfermedad clásica y emergente. JANO. 2003;1463:53.

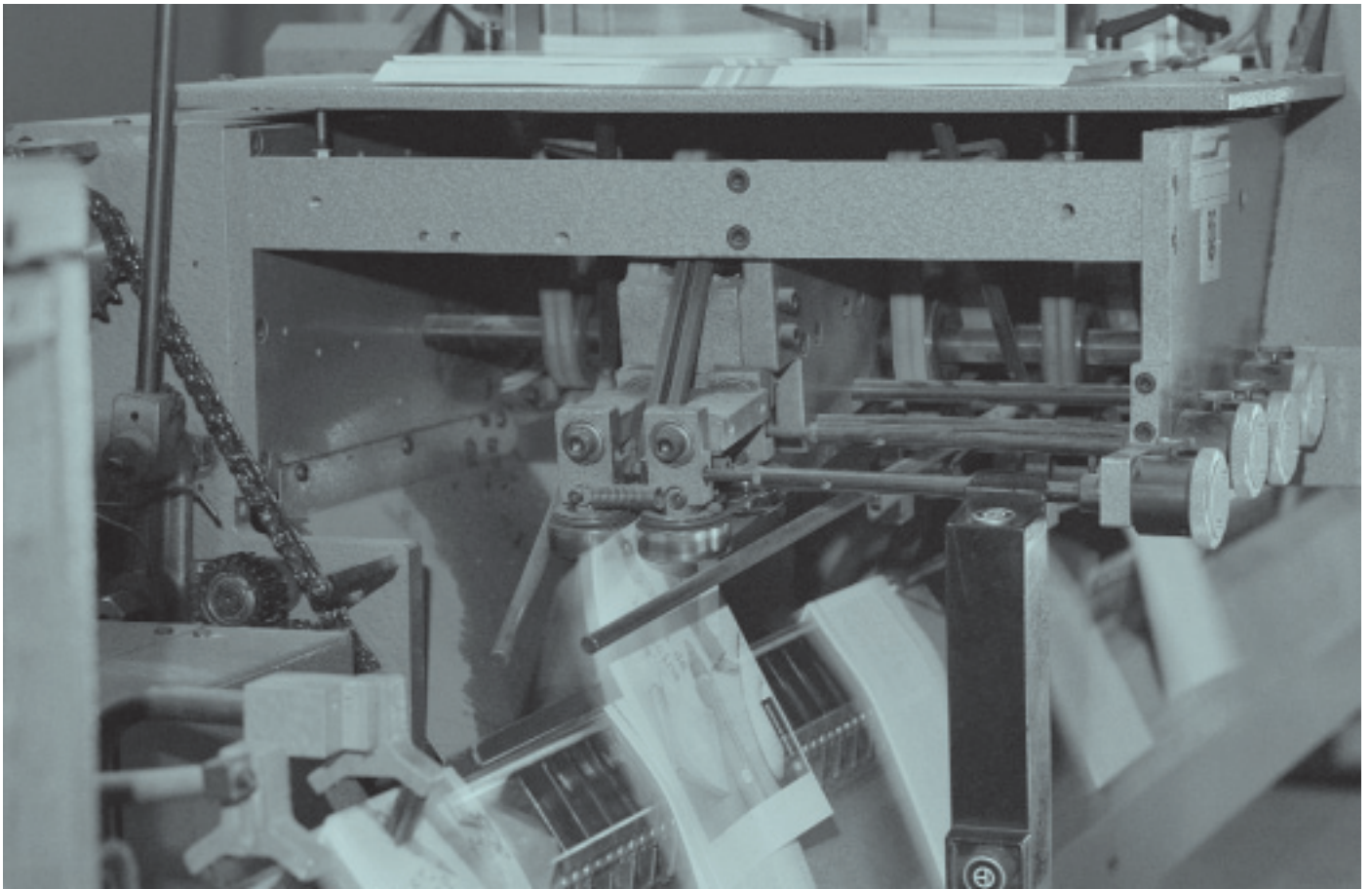
Jansà JM, García-Olalla P. Desigualtats en la salut i la immigració. A: Borrell C, Benach J, coordinadors. Les desigualtats en la salut a Catalunya. CAPS-Fundació Bofill. Barcelona: Editorial Mediterrània; 2003. p. 219-250.

Tesis doctorals i tesines

Títol: Concepciones, actitudes y prácticas de salud y enfermedad de la población inmigrante latinoamericana.
Autor de la tesina: J.I. Ordóñez
Direcció: Josep M. Jansà
Tesina de grau del doctorat en Salut Pública i Metodologia de la Recerca Biomèdica. Universitat Autònoma de Barcelona, 2004.

Títol: Coneixements i comportaments davant el VIH/sida de la població de Chókwè, Moçambic
Autora de la tesina: Ariadna Font
Direcció: Rosa Puigpinós i Carme Borrell
Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2004.

Títol: Evaluación de un programa ampliado de inmunización en poblaciones indígenas de difícil acceso en el distrito de Sambu (Panamá)
Autor de la tesina: Ferran Daban
Direcció: Carme Borrell
Tesina del màster en Salut Pública. Universitat Pompeu Fabra, 2004.

6 Àrea de Metodologia i Edició Científica

Línies de recerca

Aquest àmbit engloba dues línies clarament diferenciades: d'una banda, l'edició científica, i, de l'altra, la recerca al voltant d'aspectes metodològics de la pràctica de la salut pública i de les diverses disciplines que en formen part.

Objectius estratègics

- Valoració de la publicació científica en el procés de la recerca.
- Estudi i control de qualitat dels principals instruments bibliomètrics de què es disposa per a la publicació dels resultats de recerca en salut pública.

Publicacions en revistes indexades

Almendros C, Carroble JA, Rodríguez Carballeira A, Jansà JM. Propiedades psicométricas de la versión española de la Group Psychological Abuse Scale. *Psicothema*. 2004;16:132-38.

Fernández E, Plasència A. Dime cuándo nos citan y te diré... el factor de impacto bibliográfico de Gaceta Sanitaria. [Tell me how often we are cited and I will tell you... the bibliographic impact factor of Gaceta Sanitaria]. *Gac Sanit*. 2003;17(3):179-180.

García M, Schiaffino A, Fernández E, Martí M, Salto E, Pérez G, Peris M, Borrell C, Nieto FJ, Borràs JM. The Cornellà Health Interview Survey Follow-Up (CHIS.FU) Study: design, methods and response rate. *BMC Public Health*. 2003;3(1):12.

Nebot M, García AM. La investigación cualitativa en Gaceta Sanitaria: bienvenida y mejor valorada. [Welcome to qualitative research in Gaceta Sanitaria: an improved review process]. *Gac Sanit*. 2004;18(1):5-6.

Pérez-Hoyos S, Plasència A. Aspectos éticos en la publicación de manuscritos en revistas de salud pública. [Ethical considerations in the publication of manuscripts in public health journals]. *Gac Sanit*. 2003;17(4):266-267.

Plasència A, Antonanzas F, Pérez-Hoyos S. Nota de los editores. [Editor's note on the editorial process and the interaction between authors and editors]. *Gac Sanit*. 2003;17(4):346.

Rius C, Pérez G, Martínez JM, Bares M, Schiaffino A, Gispert R, Fernández E. An adaptation of Charlson comorbidity index predicted subsequent mortality in a health survey. *J Clin Epidemiol*. 2004;57:403-8.

Schiaffino A, Rodríguez M, Pasarín MI, Regidor E, Borrell C, Fernández E. ¿Odds ratio o razón de proporciones? Su utilización en estudios transversales. [Odds ratio or prevalence ratio? Their use in cross-sectional studies]. *Gac Sanit*. 2003;17(1):70-74.

Altres publicacions

Guix J. $P < 0,05$ sí, pero...: La aplicación de la metodología cualitativa en la investigación sanitaria. *Calidad Asistencial*. 2003;18:55-8.

L'ASPB organitza i participa en un gran nombre de cursos i manté col·laboracions amb diferents institucions acadèmiques, la qual cosa configura una àmplia oferta docent pròpia, especialment de postgrau, tant de doctorat com de màster.

Dins de l'ASPB hi ha una contínua formació de becaris que treballen en projectes de recerca, així com d'alumnes en pràctiques de diferents assignatures relacionades amb la Salut Pública. A més, l'ASPB forma metges interns i residents de Medicina Preventiva i Salut Pública, ja que és part d'una de les unitats docents de Medicina Preventiva i Salut Pública de Barcelona. Aquesta unitat està formada per l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària, la Universitat Pompeu Fabra i l'ASPB.

Un conveni signat l'any 2004 amb la Universitat Pompeu Fabra facilita la col·laboració entre ambdues institucions en el desenvolupament del màster en Salut Pública. Així, l'ASPB està present en el Consell de Direcció i Coordinació i en el Consell Acadèmic, a més de participar en la docència de diverses assignatures. El conveni també inclou que l'ASPB disposi de cinc beques cada any per facilitar que cinc persones puguin fer el màster, donant preferència als treballadors i treballadores i als becaris i becàries de l'ASPB.

Una altra novetat de l'any 2004 és la signatura d'un nou conveni de col·laboració entre l'ASPB i la Universitat Johns Hopkins dels Estats Units, que amplia els temes en què es treballa conjuntament des dels anys 80. Fruit d'aquest conveni, l'últim trimestre de cada any es desenvolupa el Fall Institute, que ofereix cursos d'interès per als treballadors i treballadores de salut pública. Els cursos són en anglès i els imparteix professorat de la Universitat Johns Hopkins i també professorat tant de l'Agència de Salut Pública de Barcelona com de la Universitat Pompeu Fabra.

Els diferents cursos realitzats per professionals de l'ASPB durant els anys 2003 i 2004 es presenten a continuació en forma de taula. S'han estructurat segons la direcció i la docència de cursos de formació universitària, col·laboracions i convenis de pràctiques. Pel que fa a la docència de formació universitària, cal assenyalar que s'ha col·laborat amb la Universitat Pompeu Fabra, el Johns Hopkins Fall Institute, la Universitat Ramon Llull, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona i la Universitat Rovira i Virgili.

L'ASPB, a més de la docència en el marc de la formació universitària, de pregrau i postgrau, i per la seva condició de referent en la salut pública, imparteix un gran nombre de cursos en diferents institucions. L'Institut de Seguretat Alimentària i de Salubritat (ISAS), amb la col·laboració de l'Àrea de Salut Pública de la Diputació de Barcelona, realitza cursos periòdics, adreçats a tècnics municipals, sobre el control sanitari de la carn, el peix, la fruita i les hortalisses i la seva comercialització.

A més de participar en jornades i simposis, l'ASPB rep un gran nombre de sol·licituds per a cursos i tallers relacionats amb temes de gran actualitat i que marquen l'agenda política del nostre país: violència psicològica a la feina, vigilància de la salut i prevenció de riscos laborals, estrès a l'escola, brots epidèmics i protecció de la salut, entre moltes altres qüestions.

Direcció i docència d'assignatures en formació universitària (2003-2004)

Universitat/centre	Curs	Assignatura
Universitat Pompeu Fabra (UPF)	Màster en Salut Pública	Principis d'Epidemiologia (I i II) Salut i Societat Promoció de la Salut Salut Pública Local Vigilància de la Salut Pública Epidemiologia i Prevenció de Malalties Transmissibles Gestió en Salut Pública
	Escola Superior de Prevenció de Riscos Laborals	Psicosociologia Aplicada
	Postgrau en Infermeria del Treball	Psicosociologia Aplicada
	Màster en Polítiques Públiques	Salut Pública
	Màster en Comunicació Científica	Desigualdades Sociales en Salud Salut Pública: el Caso del Tabaquismo Las Publicaciones Científicas en Salud Pública Comunicación y Brotes Epidémicos
Johns Hopkins Fall Institute	1st Annual Johns Hopkins Fall Institute in Health Policy	Tobacco Control: National and International Approaches Work Organization, Society and Health Class, Gender, Ethnic Inequalities
Universitat Ramon Llull (URL)	Escola Universitària de Treball Social i Educació Social (EUTSES)	Salut Pública i Treball Social
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Curs de Doctorat	Introducció a l'Epidemiologia
	Escola Universitària d'Infermeria Creu Roja Terrassa	Disseny, Implementació i Avaluació de Programes Adreçats a la Comunitat
	Máster de Medicina Tropical	El Sistema de Salud Epidemiología
Universitat de Barcelona (UB)	Màster en Química Analítica	Determinació d'Halometans en Aigües de Barcelona Determinació d'Ànimes Biògenes en Aliments
	Màster en Drogodependències	Prevenció de les Drogodependències des dels Serveis Especialitzats Epidemiologia de les Drogues
	Màster en Sida	Curs d'Avenços en Sida
	Diplomatura en Nutrició Humana i Dietètica (CESNID)	Microbiologia i Toxicologia dels Aliments
Universitat Rovira i Virgili	Màster en Gestió de Serveis Sanitaris	Salut Pública

Els cursos i les assignatures en negreta són dirigits o codirigits per l'ASPB.

Col·laboració en les pràctiques d'alumnes de diferents centres (2003-2004)

Universitat/centre	Escola/facultat	Assignatura
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Facultat de Veterinària	Patologia i Producció Animal.
		Unitat de Reproducció
		Histologia i Anatomia Patològica
		Unitat de Cirurgia (C. Zoonosi)
	Facultat de Biologia	Farmacologia Veterinària
	Facultat de Medicina	Genètica i Microbiologia
		Investigació de Brots Epidèmics
Universitat de Barcelona (UB)	Facultat de Farmàcia	Microbiologia i Parasitologia Sanitàries
	Facultat de Biologia	Fisiologia
	Facultat de Química	
	Facultat de Sociologia	
Universitat Politècnica de Catalunya	Escola Superior d'Agricultura	
	Escola d'Enginyeria Tècnica Agrícola	
Universitat de Vic	Facultat de Ciència i Tecnologia	
IES Narcís Monturiol, Poble Nou, Mercè Rodoreda, La Guineueta		Control Microbiològic d'Aigües i Aliments

La recerca en salut pública
a Barcelona

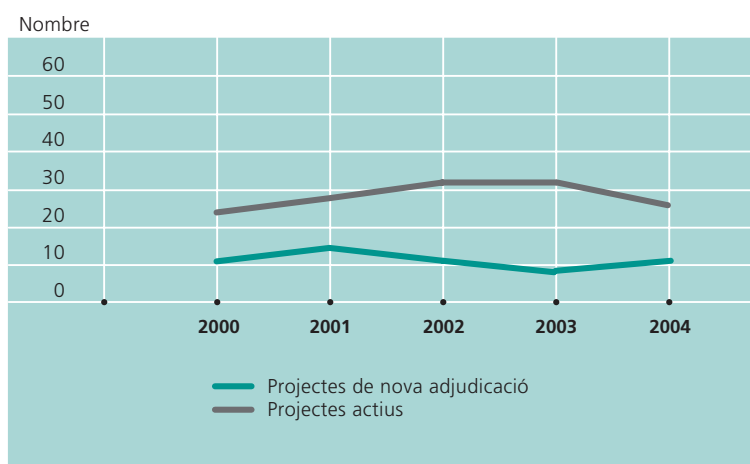

La recerca a l'ASPB en xifres

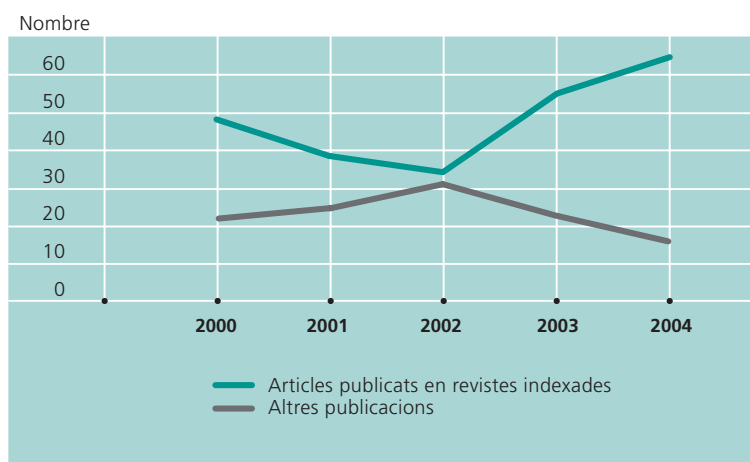
Taula 1. Producció científica per àrees de recerca, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Determinants de Salut						
Projectes de nova adjudicació	1	7	1	0	7	16
Projectes actius	6	10	11	7	8	—
Articles publicats en revistes indexades	10	6	8	18	22	64
Altres publicacions	8	11	16	4	6	45
Problemes de Salut						
Projectes de nova adjudicació	7	3	4	8	2	24
Projectes actius	12	10	11	14	13	—
Articles publicats en revistes indexades	21	19	15	14	18	87
Altres publicacions	8	13	7	6	2	36
Desigualtats en Salut						
Projectes de nova adjudicació	2	3	2	0	1	8
Projectes actius	3	4	5	5	1	—
Articles publicats en revistes indexades	12	7	2	9	13	43
Altres publicacions	3	1	5	7	2	18
Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat						
Projectes de nova adjudicació	0	2	3	0	0	5
Projectes actius	0	2	4	3	1	—
Articles publicats en revistes indexades	1	1	1	7	7	17
Altres publicacions	3	0	2	2	5	12
Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents						
Projectes de nova adjudicació	1	0	1	1	1	4
Projectes actius	3	2	1	2	3	—
Articles publicats en revistes indexades	2	2	3	2	1	10
Altres publicacions	0	0	0	2	1	3
Metodologia i Edició Científica						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	0	0
Projectes actius	0	0	0	0	0	—
Articles publicats en revistes indexades	2	3	5	5	3	18
Altres publicacions	0	0	1	1	0	2
Totals						
Projectes de nova adjudicació	11	15	11	9	11	57
Projectes actius	24	28	32	31	26	—
Articles publicats en revistes indexades	48	38	34	55	64	239
Altres publicacions	22	25	31	22	16	116

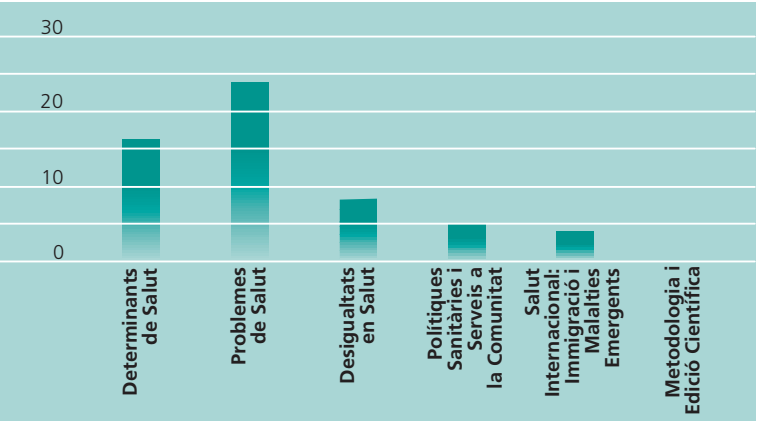
Gràfic 1. Evolució de la producció científica (projectes), 2000-2004

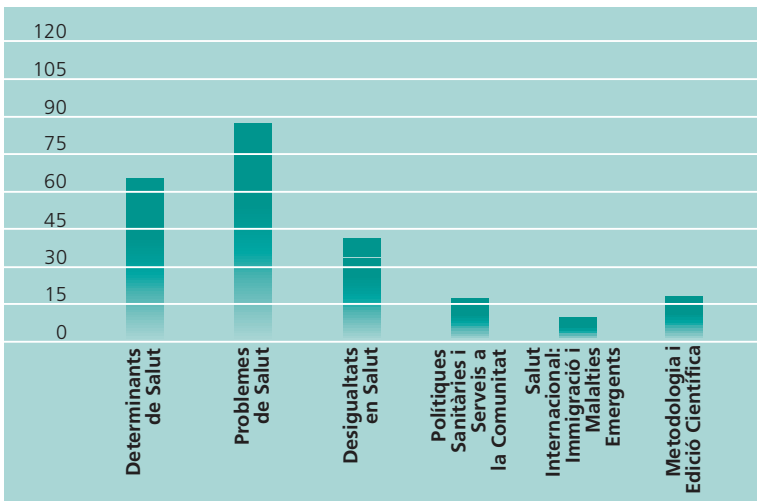
Gràfic 2. Evolució de la producció científica (publicacions), 2000-2004

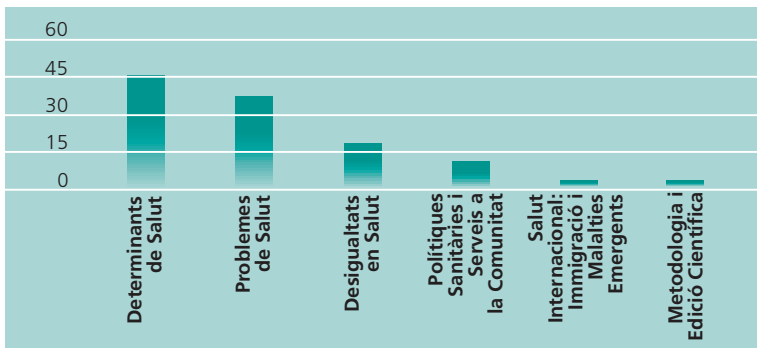
Gràfic 3. Projectes de nova adjudicació per àrees de recerca, 2000-2004

Gràfic 4. Articles publicats en revistes indexades per àrees de recerca, 2000-2004

Gràfic 5. Altres publicacions per àrees de recerca, 2000-2004

Taula 2. Producció científica de l'Àrea de Determinants de Salut, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Comportaments i estils de vida						
Tabac						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	3	3
Projectes actius	2	1	1	1	3	—
Articles publicats en revistes indexades	4	3	4	8	7	26
Altres publicacions	2	2	2	0	2	8
Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades						
Projectes de nova adjudicació	1	3	1	0	1	6
Projectes actius	2	4	5	4	2	—
Articles publicats en revistes indexades	4	1	1	1	4	11
Altres publicacions	4	1	4	1	1	11
Determinants de salut segons el grup d'edat						
Projectes de nova adjudicació	0	2	0	0	0	2
Projectes actius	0	2	2	2	0	—
Articles publicats en revistes indexades	1	1	1	1	4	8
Altres publicacions	0	1	4	3	2	10
Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments						
Projectes de nova adjudicació	0	2	0	0	3	5
Projectes actius	2	3	3	0	3	—
Articles publicats en revistes indexades	1	1	2	8	7	19
Altres publicacions	2	7	6	0	1	16
Totals						
Projectes de nova adjudicació	1	7	1	0	7	16
Projectes actius	6	10	11	7	8	—
Articles publicats en revistes indexades	10	6	8	18	22	64
Altres publicacions	8	11	16	4	6	45

Taula 3. Producció científica de l'Àrea de Problemes de Salut, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Salut maternoinfantil						
Projectes de nova adjudicació	0	0	1	1	0	2
Projectes actius	0	0	1	1	1	—
Articles publicats en revistes indexades	1	6	1	1	3	12
Altres publicacions	2	2	0	0	0	4
Salut laboral i risc psicosocial del treball						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	0	0
Projectes actius	2	1	0	0	0	—
Articles publicats en revistes indexades	0	0	2	0	4	6
Altres publicacions	2	1	1	2	0	6
Malalties transmissibles						
VIH/sida						
Projectes de nova adjudicació	2	1	0	1	0	4
Projectes actius	3	4	4	3	3	—
Articles publicats en revistes indexades	5	2	3	4	3	17
Altres publicacions	0	1	1	0	0	2
Tuberculosi						
Projectes de nova adjudicació	4	2	2	1	0	9
Projectes actius	4	4	5	4	1	—
Articles publicats en revistes indexades	13	6	4	2	4	29
Altres publicacions	1	3	1	0	2	7
Brots epidèmics						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	1	1
Projectes actius	0	0	0	0	1	—
Articles publicats en revistes indexades	1	1	3	2	1	8
Altres publicacions	1	3	2	1	0	7
Vacunes i altres malalties transmissibles						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	1	1
Projectes actius	0	0	0	0	1	—
Articles publicats en revistes indexades	0	1	0	4	2	7
Altres publicacions	0	0	0	2	0	2
Total malalties transmissibles						
Projectes de nova adjudicació	6	3	2	2	2	15
Projectes actius	7	8	9	7	6	—
Articles publicats en revistes indexades	19	10	10	12	10	61
Altres publicacions	2	7	4	3	2	18
Accidents i lesions						
Projectes de nova adjudicació	1	0	1	4	0	6
Projectes actius	2	1	1	5	5	—
Articles publicats en revistes indexades	1	2	2	1	1	7
Altres publicacions	2	3	2	1	0	8

Taula 3. Producció científica de l'Àrea de Problemes de Salut, 2000-2004 (continuació)

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Càncer						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	1	0	1
Projectes actius	1	0	0	1	1	—
Articles publicats en revistes indexades	0	1	0	0	0	1
Altres publicacions	0	0	0	0	0	0
Totals						
Projectes de nova adjudicació	7	3	4	8	2	24
Projectes actius	12	10	11	14	13	—
Articles publicats en revistes indexades	21	19	15	14	18	87
Altres publicacions	8	13	7	6	2	36

Taula 4. Producció científica de l'Àrea de Desigualtats en Salut, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Desigualtats de gènere						
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	0	0
Projectes actius	0	0	0	0	0	—
Articles publicats en revistes indexades	3	2	0	1	4	10
Altres publicacions	1	0	2	2	0	5
Desigualtats socioeconòmiques i geogràfiques						
Projectes de nova adjudicació	2	3	2	0	1	8
Projectes actius	3	4	5	5	1	—
Articles publicats en revistes indexades	9	5	2	8	9	33
Altres publicacions	2	1	3	5	2	13
Totals						
Projectes de nova adjudicació	2	3	2	0	1	8
Projectes actius	3	4	5	5	1	—
Articles publicats en revistes indexades	12	7	2	9	13	43
Altres publicacions	3	1	5	7	2	18

Taula 5. Producció científica de l'Àrea de Polítiques Sanitàries i Serveis a la Comunitat, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Projectes de nova adjudicació	0	2	3	0	0	5
Projectes actius	0	2	4	3	1	—
Articles publicats en revistes indexades	1	1	1	7	7	17
Altres publicacions	3	0	2	2	5	12

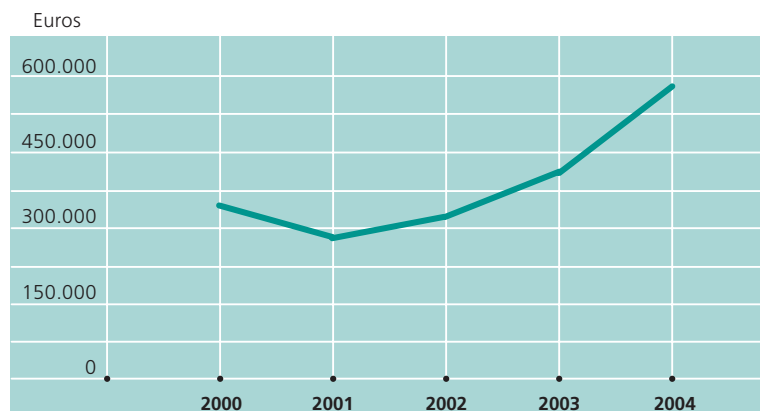
Taula 6. Producció científica de l'Àrea de Salut Internacional: Immigració i Malalties Emergents, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Projectes de nova adjudicació	1	0	1	1	1	4
Projectes actius	3	2	1	2	3	—
Articles publicats en revistes indexades	2	2	3	2	1	10
Altres publicacions	0	0	0	2	1	3

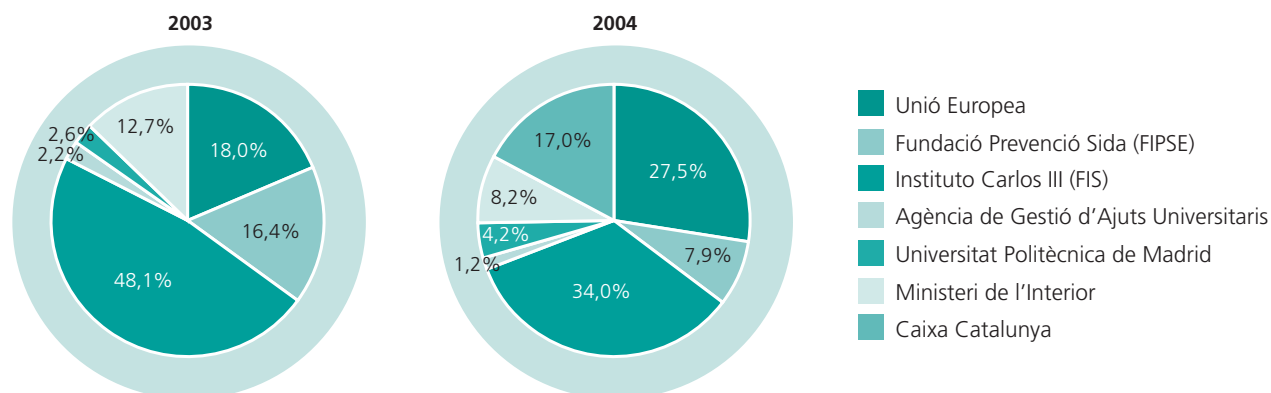
Taula 7. Producció científica de l'Àrea de Metodologia i Edició Científica, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	Total
Projectes de nova adjudicació	0	0	0	0	0	0
Projectes actius	0	0	0	0	0	—
Articles publicats en revistes indexades	2	3	5	5	3	18
Altres publicacions	0	0	1	1	0	2

Gràfic 6. Ingressos per als projectes de nova adjudicació, 2000-2004

Gràfic 7. Ingressos per als projectes de nova adjudicació segons les entitats financeres, 2003-2004

Índex d'investigadors

Investigador/a (vinculació) ¹	Institut ² i Servei	Línies de recerca principals	Xarxes FIS ³
Ariza, Carles	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció	Comportaments i estils de vida, tabac	RCESP-G3
Artazcoz, Lucía	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Laboral	Desigualtats de gènere i salut laboral i risc psicosocial del treball	RCESP-G1 RISG (*)
Borrell, Carme	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària/ DRID	Desigualtats socioeconòmiques i de gènere i salut maternoinfantil	RCESP-G1 (*) RISG
Brugal, M. Teresa	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenició i Atenció a les Dependències	Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades, desigualtats	RCESP-G3 RTA
Casas, Conrad	Laboratori	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments	
Caylà, Joan A.	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia	Malalties transmissibles, determinants de salut	RCESP-G2 (*)
Centrich, Francesc	Laboratori: Química	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments	
Cirera, Eva (c)	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària	Lesions, determinants de salut	
Cortés, Imma	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Laboral	Desigualtats de gènere, i salut laboral i risc psicosocial del treball	RCESP-G1 RISG
De Simón, Mercè	Laboratori: Microbiologia	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments, brots epidèmics	
Díez, Elia	Institut de Serveis a la Comunitat: Programes i Intervencions Preventives	Comportaments i estils de vida	RCESP-G3
Duran, Júlia	Institut de Seguretat Alimentària i de Salubritat	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments, brots epidèmics	
Ferrer, M. Dolors	Laboratori: Microbiologia	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments, brots epidèmics	
García-Altés, Anna	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària	Polítiques sanitàries i serveis a la comunitat	RCESP-G3
García de Olalla, Patricia	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia	Malalties transmissibles, salut internacional	RCESP-G2
Guix, Joan	GER	Polítiques sanitàries i serveis a la comunitat; metodologia i edició científica	
Isern, Anna M.	Laboratori: Microbiologia	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments, brots epidèmics	
Jansà, Josep M.	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenició i Atenció a les Dependències	Salut internacional, malalties transmissibles	RCESP-G2
Juárez, Olga	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció	Determinants de salut	RCESP-G3
Llebaria, Xavier (o)	Institut de Seguretat Alimentària i de Salubritat (fins al començament de 2004)	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments, brots epidèmics	
Maldonado, Rocío	Institut de Seguretat Alimentària i de Salubritat	Malalties transmissibles i brots epidèmics	
Molinero, Emilia	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Laboral	Salut laboral i risc psicosocial del treball	RCESP-G1

Investigador/a (vinculació) ¹	Institut ² i Servei	Línies de recerca principals	Xarxes FIS ³
Muñoz, Enrique	Institut de Serveis a la Comunitat: Programes i Intervencions Preventives	Vacunes	RCESP-G2
Nebot, Manel	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció	Determinants de salut, tabac	RCESP-G3 (*)
Orcau, Àngels	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia	Malalties transmissibles	RCESP-G2
Pañella, Helena	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia	Malalties transmissibles	RCESP-G2
Pasarín, M. Isabel	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Comunitària	Desigualtats socioeconòmiques i de gènere, polítiques sanitàries i serveis a la comunitat	RCESP-G1 RISG
Pellicer, Teresa	Laboratori: Microbiologia	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments, malalties transmissibles	
Peracho, Víctor	Institut de Seguretat Alimentària i de Salubritat	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments	
Pérez, Catherine	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària	Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades, accidents i lesions, VIH/sida	RCESP-G3
Plasència, Antoni (o)	IMS i DRID (fins al començament de 2004)	Accidents i lesions, polítiques sanitàries i serveis a la comunitat i metodologia	RCESP (*)
Puigpinós, Rosa	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària	Desigualtats socioeconòmiques, càncer	RCESP-G1
Rius, Cristina	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia	Malalties transmissibles	RCESP-G2
Rodríguez-Martos, Alicia	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenció i Atenció a les Dependències	Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades	RCESP-G3 RTA
Rosés, Montserrat	Laboratori: Microbiologia	Salut ambiental, higiene i seguretat dels aliments; brots epidèmics	
Salvador, Joaquín	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària	Salut maternoinfantil	RCESP-G1 REPIER
Torralba, Lluís (o)	Institut de Prevenció i Atenció a les Drogodependències (fins al començament de 2004)	Substàncies psicoactives: alcohol i drogues no institucionalitzades	RTA
Villalbí, J. Ramon	Divisió d'Estratègia i Sistemes d'Informació	Tabac, càncer i polítiques sanitàries i serveis a la comunitat	RCESP-G3

¹ (c) col·laborador; (o) actualment ja no treballa a l'ASPB

² DRID: Direcció de Recerca i Docència

GER: Gerència

IMS: Institut de Medicina i de la Salut

IPAD: Institut de Prevenció i Atenció a les Drogodependències

ISAS: Institut de Seguretat Alimentària i de Salubritat

SHPZ: Servei d'Higiene Pública i Zoonosi

³ Redes Temáticas de Investigación Cooperativa del FIS:

RCESP: Red de Centros de Epidemiología y Salud Pública

G1: Investigación en Sistemas de Información Sanitaria y Epidemiología Social

G2: Investigación en Epidemiología y Control de Enfermedades Transmisibles y Emergencias en Salud Pública

G3: Investigación en Políticas e Intervenciones Preventivas y de Promoción de la Salud

RISG: Red de Investigación en Salud y Género

RTA: Red de Trastornos Adictivos

REPIER: Red de Epidemiología de Enfermedades Raras

* Coordinador/a de grup o de centre

Índex de becaris

Nom i cognoms	Projecte/beca	Finançament	Investigador principal	Institut i Servei
Ambrós, Mireia	Via d'administració dels joves consumidors d'heroïna a Espanya	FIPSE	M. Teresa Brugal	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenció i Atenció a les Dependències
Baamonde, Francisco	Becari d'Informàtica	ASPB	Manel Tristan	Servei d'Informàtica
Balagué, Montserrat	Avaluació de dues pautes de quimioprofilaxi antituberculosa a coinfectats per VIH i <i>M. tuberculosis</i>	FIPSE	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Bran Toledo, Carlos	Transmissió de la tuberculosi; comparació entre immigrants i autòctons	RCESP	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Caballé, Laura	Grup estudi multicèntric espanyol de seroconvertors	FIPSE	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Cabrera, Albert	Determinació de compostos orgànics en ambients de treball per tècniques de cromatografia amb detecció d'espectrometria de masses	Unió Europea	Francesc Centrich	Laboratori: Química
Calafell, Joana	Factors influents en la conducta de la població per escollir el servei d'urgències hospitalàries com a lloc d'atenció	Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques	M. Isabel Pasarín	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Comunitària
Cano, Gemma	Desigualtats socials en el control de l'embaràs	RCESP	Joaquín Salvador	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària
Casals, Martí	Sistemes d'Informació Sanitària per seroconvertors	RCESP	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Costa, María	Red de Investigación: Salud y Género	RISG	Lucía Artazcoz	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Laboral
Fabregat, Anna	Via d'administració dels consumidors d'heroïna. Impacte del VIH	FIPSE	M. Teresa Brugal	Institut de Serveis a la Comunitat / Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Fontcuberta, Mireia	Contaminants orgànics clorats en els aliments	FIS	J. Ramon Villalbí	Divisió d'Estratègia i Sistemes d'Informació
Giménez, Emmanuel	Prevenció del consum de cànnabis entre els joves	Caixa Catalunya	Manel Nebot	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció
González, Irene	Avaluació d'un programa de prevenció de tabaquisme en l'àmbit escolar (programa Classe sense Fum)	Unió Europea	Manel Nebot	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció
Lacasa, Daniel	Estudi de cohorts per avaluar el risc d'infecció per l'HIV i el virus de l'hepatitis C entre els joves consumidors de psicoestimulants en tres ciutats espanyoles	FIPSE	M. Teresa Brugal	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenció i Atenció a les Dependències
Llorens, Àngels	Estudi de cohorts per avaluar el risc d'infecció per l'HIV i el virus de l'hepatitis C entre els joves consumidors de psicoestimulants en tres ciutats espanyoles	RTA	M. Teresa Brugal	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenció i Atenció a les Dependències

Nom i cognoms	Projecte/beca	Finançament	Investigador principal	Institut i Servei
López, María José	Environmental tobacco smoke exposure in public places in a sample of European cities (ETS)	Unió Europea	Manel Nebot	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció
Marí, Marc	Seguiment de l'enquesta de salut de Barcelona 2000	RCESP	Carme Borrell	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària
Masdeu, Eva	Grup de recerca de qualitat en tuberculosi, sida i drogodependències	CASCADE i CIRIT	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Ospina, Jesús Edison	Transmissió de la tuberculosi en una gran ciutat, influència dels nous immigrants	FIS	Josep M. Jansà	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenció i Atenció a les Dependències
Pérez, Susana	Incidència del VIH. Seguiment de seroconvertors	RCESP	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Ramos, M. del Pilar	Impacte del consum de drogues psicoactives en la morbi-mortalitat per lesions (estudi de determinants)	RCESP	Èlia Díez	Institut de Serveis a la Comunitat: Programes i Intervencions Preventives
Rodríguez, Dolors	Factors influents en la conducta de la població per escollir el servei d'urgències hospitalàries com a lloc d'atenció	Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques	M. Isabel Pasarín	Institut de Serveis a la Comunitat: Salut Comunitària
Rodríguez, Maica	Evolució de la mortalitat per sida: És diferencial segons el nivell socioeconòmic?	FIPSE	Carme Borrell	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària
Romera, Berta	Enquesta sobre factors de risc en una mostra representativa d'adolescents escolaritzats (enquesta ESFA/FRESC)	Unió Europea	Manel Nebot	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció
Sallés, Joan	Determinació de nicotina en ambients de treball per tècniques cromatogràfiques	Unió Europea	Francesc Centrich	Laboratori: Química
Sánchez, Francesca	Avaluació de dues pautes de quimioprofilaxi antituberculosa en coinfectats per VIH i <i>M. tuberculosis</i>	FIPSE	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Santamariña, Elena	Impacte del consum de drogues psicoactives en la morbimortalitat per lesions (estudi de prevalença)	RCESP	Catherine Pérez	Observatori de la Salut Pública: Sistemes d'Informació Sanitària
Sintes, Francesc Xavier	Avaluació de la cobertura vacunal en nens de 2 anys a Barcelona	RCESP	Manel Nebot	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció
Tortajada, Cecília	Estudi multicèntric comparatiu de pautes de quimioprofilaxi antituberculosa	FIS	Joan A. Caylà	Observatori de la Salut Pública: Epidemiologia
Vallès, Núria	Problemes de salut mental en una cohort de consumidors d'heroïna i/o cocaïna: freqüència, factors associats i implicacions per als consumidors	FIS	M. Teresa Brugal	Institut de Serveis a la Comunitat: Prevenció i Atenció a les Dependències
Valmayor, Sara	Avaluació d'un programa de prevenció del tabaquisme en l'àmbit escolar	Unió Europea	Manel Nebot	Observatori de la Salut Pública: Avaluació i Mètodes d'Intervenció

FIS: Fondo de Investigaciones Sanitarias

FIPSE: Fundación para la Investigación y la Prevención del Sida en España

RCESP: Red de Centros de Epidemiología y Salud Pública

RISG: Red de Investigación en Salud y Género

RTA: Red de Trastornos Adictivos

Presentación

Imma Mayol i Beltran
Presidenta de la ASPB

La Agencia de Salud Pública de Barcelona (ASPB) ha sabido asociar la prestación de servicios de calidad y altamente resolutivos con el desarrollo de actividades de investigación y docencia de alto nivel en gran parte de sus servicios. Tanto los miembros de la dirección como muchos técnicos han sabido entender que la investigación vinculada a la prestación de servicios es un instrumento poderoso para favorecer la excelencia en la práctica profesional. Esta peculiaridad de la ASPB se evidencia en su declaración de misión, en la que la investigación desempeña un papel destacado.

La investigación permite generar nuevo conocimiento para la salud pública, por lo que facilita la innovación de sus prestaciones. Al mismo tiempo, tanto la investigación como la docencia son elementos fundamentales para la motivación de las organizaciones y de sus técnicos. Sin embargo, a menudo, compatibilizar las actividades diarias y de investigación no es fácil y ello requiere una dedicación superior a la habitual. Además, la alta competitividad en el mundo de la investigación dificulta la obtención de los recursos necesarios para desarrollarla. No obstante, en la ASPB, la investigación y la docencia han permitido forjar profesionales e investigadores altamente motivados, que han formado como becarios a muchos profesionales que ahora trabajan en otras instituciones y que configuran una sólida red que pretende siempre alcanzar la excelencia en salud pública. También quiero destacar que durante los últimos tiempos se están abriendo nuevas líneas de investigación en ámbitos y servicios que hasta ahora no lo habían hecho, un cambio que valoro de forma muy positiva.

Esta memoria científica 2003-2004 da continuidad a la publicada hace dos años y refleja nuevamente el compromiso de la ASPB de incentivar tanto la investigación como la docencia con la finalidad de garantizar unos niveles de salud óptimos para todos los ciudadanos y ciudadanas. Las líneas de investigación que aparecen reflejadas son las áreas relativas a los determinantes de salud (como, por ejemplo, el tabaco y otros comportamientos y estilos de vida), los problemas de salud (tales como la salud maternoinfantil, la salud laboral y las enfermedades transmisibles), las desigualdades en salud (de género y socioeconómicas), las políticas sanitarias y los servicios a la comunidad, la salud internacional (que comprende la inmigración y las enfermedades emergentes), así como un área para temas relacionados con la metodología. También se presenta la oferta docente y formativa que, en colaboración con diferentes instituciones académicas de la ciudad, configura un abanico destacado de formación especializada en el campo de la salud pública y las distintas disciplinas que la integran. En esta memoria destacan los convenios firmados recientemente con la Universidad Pompeu Fabra, sobre todo para facilitar la colaboración en el máster de Salud Pública, y también con la Johns Hopkins University (Estados Unidos) que, entre otras actividades, ofrece la posibilidad de impartir los cursos de otoño de Health Policy and Management de esta universidad en un campus en la ciudad de Barcelona.

Por último, quiero felicitar a los investigadores e investigadoras que hacen posible cada día que la investigación y la docencia sean un pilar fundamental de la actividad de la ASPB, que gracias a su esfuerzo continuado seguirá siendo una institución de referencia en el ámbito de la salud pública en nuestro país.

Perspectiva científica en la ASPB

La Agencia de Salud Pública de Barcelona (ASPB) es la institución responsable de la salud pública en la ciudad de Barcelona. La ASPB emana de la Carta Municipal de Barcelona, que la configura como un organismo autónomo, participado conjuntamente por el Ayuntamiento de Barcelona y la Generalitat de Catalunya y adscrito al Consorcio Sanitario de Barcelona. Además de su papel de apoyo al ejercicio de la autoridad sanitaria local, sus principales funciones son:

- Conocer el estado de salud de la población y sus principales determinantes.
- Desarrollar políticas para mejorar el estado de salud de la población.
- Garantizar la prestación de servicios de salud pública.

Estas funciones se desarrollan en los ámbitos de la protección y la promoción de la salud, la vigilancia epidemiológica y la atención a las personas drogodependientes.

Misión y visión

La misión de la ASPB es velar por la salud de los ciudadanos y visitantes de Barcelona, especialmente a través de:

- La valoración de las necesidades de salud de la población general, incluidos los subgrupos con riesgo especial.
- El desarrollo de políticas y acciones de prevención y control de enfermedades, así como de promoción y protección de la salud.
- La garantía de la equidad en el acceso de los ciudadanos a los servicios que les permitan mantener y mejorar su estado de salud.
- La contribución al desarrollo de un entorno ambiental y social sostenible para la salud.

La ASPB quiere integrar el concepto de “buena práctica” en salud pública a través de la promoción de la acción basada en la evidencia y la evaluación, así como de la

investigación y formación, aspirando a proyectar junto con las instituciones académicas su contribución a la salud de la población. Asimismo, la ASPB quiere reforzar el liderazgo intersectorial de la acción en salud en la ciudad, en interacción con otras instituciones y entidades presentes en la misma y que pueden contribuir a sus fines. Su vocación es de colaboración con todos estos servicios, por lo que siempre buscará las fórmulas más apropiadas para cumplir su misión.

La visión de futuro para la ASPB es ser una organización de referencia en el campo de la gestión, la investigación y la innovación en salud pública aplicada a escala europea, con altos niveles de efectividad y eficiencia, tendiendo a la excelencia en sus productos y servicios. Como recogen su misión y su visión, la investigación, entendida como el conjunto de procesos sistemáticos que persiguen la generación de nuevo conocimiento que pueda generalizarse, constituye un elemento clave de la actividad de la ASPB. La investigación se configura como un elemento clave de apoyo a la buena práctica profesional, a través de la introducción de innovaciones como elemento mediador, que se resume en la cultura de Investigación-Innovación-Servicio (ver figura 1 en la página 10). A su vez, esta práctica se articula en torno al catálogo de productos y servicios de la ASPB (ver página 62), e integra los conceptos de:

- a) salud pública basada en la evidencia;
- b) introducción de innovaciones;
- c) evaluación continuada, interna y externa;
- d) difusión del nuevo conocimiento, y
- e) revisión periódica de la cartera de servicios con nuevos productos y servicios.

En este sentido, la ASPB es un marco privilegiado para el desarrollo de actividades de investigación estrechamente vinculadas a las acciones de salud pública y comunitaria que desde ésta se desarrollan.

Objetivo de la memoria científica

El objetivo central de este documento es presentar de forma estructurada y sintética los principales proyectos y productos de la investigación y la docencia realizadas por la ASPB en los últimos dos años (2003-2004). También se describen los diferentes productos docentes que se han ido consolidando a partir de las actividades de investigación y de la práctica de la salud pública en sus diversas vertientes. Este documento pretende actualizar la memoria que se realizó hace dos años y que recogía los productos de investigación y docencia del periodo 1997-2002.

El documento se estructura en torno a cinco ejes principales:

- La organización de la investigación.
- Las áreas temáticas y líneas de investigación.
- Los proyectos financiados.
- La producción científica.
- La actividad de docencia y formación.

A continuación, se resumen las principales contribuciones de estos dos años en cada uno de los apartados mencionados.

Organización de la investigación

Las actividades de investigación y docencia se encuentran bajo la responsabilidad de la Dirección de Investigación y Docencia, una dirección transversal, tal y como puede observarse en el organigrama de la página 12. Para la consecución de sus funciones, la Dirección de Investigación y Docencia cuenta de forma muy especial con la estrecha participación de una Comisión de Investigación y Docencia, así como con la Dirección de Recursos, a través de la cual se gestionan los aspectos vinculados a contrataciones, becas, gestión económica y asesoramiento jurídico. Pero hay que destacar que las áreas de comunicación, biblioteca, informática y servicios generales también aportan un apoyo fundamental a varias vertientes de la investigación. La

contribución de las diferentes actividades implicadas se articula y centraliza a través de la Normativa de Becas aprobada por la Junta de Gobierno de la ASPB.

Áreas temáticas y líneas de investigación

Los diferentes grupos de investigadores y líneas de investigación se han ido consolidando en torno al catálogo de servicios y son los propios servicios de la ASPB los que hasta ahora enmarcan el desarrollo de una parte considerable de los proyectos de investigación. No obstante, se ha ido produciendo una creciente colaboración transversal temática que sobrepasa los ámbitos organizativos formales y que permite incorporar perfiles técnicos complementarios, ampliando el abordaje multidisciplinar de la investigación en salud pública (ver el índice de investigadores en las páginas 54 y 55).

Esta colaboración permite estructurar la actividad de investigación en varias áreas temáticas, que configuran un conjunto especializado de habilidades y productos científicos y docentes sobre los que se basan la competitividad y la excelencia científica de nuestra organización. Las grandes áreas temáticas son muy similares a las presentadas en la anterior memoria y son las seis siguientes:

- Determinantes de Salud
- Problemas de Salud
- Desigualdades en Salud
- Políticas Sanitarias y Servicios a la Comunidad
- Salud Internacional: Inmigración y Enfermedades Emergentes
- Metodología y Edición Científica

A su vez, cada una de estas áreas temáticas se divide en varias líneas y sublíneas especializadas (ver el detalle de las mismas a partir de la página 63).

Desde el año 2003, las Redes Temáticas de Investigación Cooperativa del Fondo de Investigaciones Sanitarias del Ministerio de Sanidad y Consumo han dado cohesión a todas estas líneas, ya que en ellas participan investigadores de toda la ASPB, y han facilitado y promovido la colaboración con otras instituciones (ver figura 2 en página 13). Las redes de la figura son las que proporcionan

financiación a la ASPB, que también participa en la Red de Epidemiología de Enfermedades Raras (REPIER).

Al mismo tiempo, el hecho de liderar la Red Temática sobre las Desigualdades Sociales en Salud, financiada por el Departamento de Universidades, Investigación y Sociedad de la Información (DURSI) de la Generalitat de Catalunya, y el Grupo de Investigación de Calidad en Sida, Tuberculosis y Drogodependencias, también financiado por el DURSI, facilita las labores mencionadas.

Hay que indicar que cada una de estas áreas, líneas y sublíneas incluye abordajes complementarios propios de las distintas disciplinas de la salud pública, entre las que destacan la epidemiología, los sistemas de información, los métodos analíticos y la evaluación de intervenciones preventivas y de promoción de la salud. Complementariamente, las diversas líneas hacen referencia en muchos casos a ámbitos comunitarios específicos, como el mundo del trabajo, el mundo educativo, los servicios sanitarios y sociales, la seguridad viaria y el mundo asociativo.

Proyectos financiados

En el periodo de referencia de esta memoria se han financiado un total de 20 proyectos de investigación de nueva adjudicación (ver la tabla 1 y el gráfico 1 en las páginas 47 y 48). La distribución por área temática de los proyectos se resume en el gráfico 3 de la página 49, donde se puede observar que las áreas más activas han sido las relativas a problemas de salud (especialmente enfermedades transmisibles, accidentes y lesiones) y a determinantes de salud (especialmente tabaco, salud ambiental e higiene y seguridad de los alimentos).

La financiación de estos proyectos ha supuesto un importe total en este periodo de 991.751,90 euros, equivalentes a una media anual de 495.875,95 euros, con una tendencia global hacia el crecimiento de la dotación anual (ver el gráfico 6 de la página 53).

Producción científica

En el periodo 2003-2004 se han generado un total de 119 publicaciones científicas

publicadas en revistas científicas indexadas. De estas, 55 han sido publicadas en el año 2003 y 64 en el año 2004. Por línea temática, se observa que las áreas y líneas que más han publicado han sido las relativas a problemas de salud (especialmente las enfermedades transmisibles), a determinantes de salud (principalmente tabaco, salud ambiental e higiene y seguridad de los alimentos) y a desigualdades en salud. En las páginas 50 a 53 también se detalla esta información para cada una de las líneas y sublíneas temáticas (ver las tablas 2 a 7).

Actividad docente y de formación

Muchos de los diferentes proyectos financiados han permitido la formación de personal investigador, especialmente de becarios predoctorales. En el periodo 2003-2004 se han formado 32 becarios (ver el índice de becarios en las páginas 56 y 57). La formación recibida ha permitido en varios casos la realización de tesis doctorales y tesinas de másters. Algunos de estos becarios mantienen actualmente su vinculación a la ASPB, mientras que otros se han incorporado a otras organizaciones.

La oferta docente de la ASPB se presenta en un apartado específico (ver página 70). Durante estos dos años hay que destacar la firma de un convenio ampliado con la Universidad Johns Hopkins de Estados Unidos –considerada la primera escuela de salud pública del mundo– que promueve la realización del Fall Institute of Health Policy and Management de esta universidad en Barcelona y también que profesionales de la ASPB puedan seguir efectuando estancias de corta duración en Baltimore. Asimismo, en el año 2004 se firmó un convenio de colaboración con la Universidad Pompeu Fabra que formaliza la participación de la ASPB en el Consejo de Dirección y Coordinación y en el Consejo Académico del Máster de Salud Pública, además de participar en la docencia de varias asignaturas. El convenio también determina que la ASPB disponga de cinco becas cada año para facilitar que cinco personas puedan cursar el máster, dando preferencia a los trabajadores/as o becarios/as de la ASPB.

Sistemas de información sanitaria

- 1 Sistema de información de drogodependencias
- 2 Sistema de información de salud maternoinfantil
- 3 Estadísticas vitales
- 4 Sistema de información de accidentes de tráfico
- 5 Sistema de información de accidentes de trabajo
- 6 Sistema de información de salud ambiental
- 7 Sistema integrado de información sanitaria
- 8 Encuestas de salud

Vigilancia epidemiológica e intervención

- 9 Programa de prevención y control de la tuberculosis
- 10 Vigilancia y control de la meningitis y la hepatitis
- 11 Vigilancia del sida/VIH
- 12 Vigilancia y control de otras enfermedades transmisibles
- 13 Vigilancia y control de brotes epidémicos
- 14 Vigilancia de la salud ocupacional

Prevención y promoción de la salud

- 15 Programa de cribaje del cáncer de mama
- 16 Plan de vacunación continuada
- 17 Prevención y control del tabaquismo
- 18 Educación sanitaria en la escuela
- 19 Apoyo a las escuelas en otros temas de salud
- 20 Apoyo a organizaciones de ayuda mutua
- 21 Salud maternoinfantil
- 22 Formación en prevención de riesgos laborales
- 23 Programas de prevención en las empresas

Atención a las drogodependencias

- 24 Programas comunitarios fuera de la escuela
- 25 Programas de tratamiento en centros municipales
- 26 Programas con sustancias sustitutivas
- 27 Programa de atención orgánica
- 28 Programas de disminución del riesgo
- 29 Programas residenciales
- 30 Talleres y programas educativos

Seguridad e higiene de los alimentos

- 31 Control sanitario de los mercados centrales
- 32 Control sanitario del matadero central
- 33 Control de industrias y establecimientos de comercio alimentario al por mayor
- 34 Control sanitario de establecimientos alimentarios minoristas y mercados municipales
- 35 Control sanitario de establecimientos de restauración colectiva
- 36 Control e inspección de actividades alimentarias en la vía pública
- 37 Respuesta a alertas, denuncias y brotes

Control de las zoonosis y de los vectores

- 38 Control de la fauna urbana
- 39 Constitución de colonias estables de gatos
- 40 Custodia de animales en el centro municipal
- 41 Adopción de animales de compañía
- 42 Higienización de espacios públicos y edificios municipales

Laboratorio

- 43 Apoyo a programas de vigilancia alimentaria
- 44 Apoyo a programas de control de aguas de consumo
- 45 Apoyo a programas de control ambiental
- 46 Apoyo a la investigación epidemiológica de brotes epidémicos
- 47 Elaboraciones farmacológicas

Coordinación sanitaria y enlace

- 48 Coordinación con otros sectores de la Administración municipal
- 49 Coordinación con otras administraciones y planificación de servicios sanitarios
- 50 Coordinación y apoyo en salud a los servicios municipales de los distritos
- 51 Asesoramiento en drogodependencias (mesas de seguridad de distritos, cuerpos de seguridad)
- 52 Contribución a la Ponencia Ambiental según demandas
- 53 Comunicación al público y sectores sociales profesionales
- 54 Otros municipios, FMC y FEMP y Ciudades Saludables
- 55 Centros colaboradores de la Organización Mundial de la Salud
- 56 Políticas municipales de drogas y sida (Unión Europea y otras)
- 57 Cooperación internacional

Proyectos externos

- 58 Según proyecto y contrato

Actividad de investigación

La Agencia de Salud Pública de Barcelona es una de las instituciones de salud pública líderes en el desarrollo de la investigación de salud pública. La investigación en la ASPB es posible gracias al impulso continuado prestado por los diferentes ámbitos de la organización y también por la existencia de una colaboración transversal temática más allá de la estructura organizativa, lo que ha posibilitado una investigación multidisciplinar y complementada entre servicios.

En este informe, la actividad de investigación de la ASPB se organiza en seis grandes áreas temáticas, basadas en las áreas que se utilizaron en el anterior informe sobre la investigación en los años 1997-2002, que son las siguientes:

- Determinantes de Salud
- Problemas de Salud
- Desigualdades en Salud
- Políticas Sanitarias y Servicios a la Comunidad
- Salud Internacional: Inmigración y Enfermedades Emergentes
- Metodología y Edición Científica

Estas grandes áreas se ampliarán en este capítulo (ver la clasificación adjunta), primero estableciendo las principales líneas de investigación dentro de cada gran área y después subdividiendo cada línea en las sublíneas que la conforman. Hay que señalar que la colaboración entre diferentes áreas y líneas hace que en ocasiones sea difícil clasificar determinados proyectos y las correspondientes publicaciones en una única área, pero para evitar duplicaciones se ha optado por el área más estrechamente implicada en la línea de investigación del equipo de dirección del proyecto.

Dentro de cada sublínea de investigación se organiza la información de los años 2003 y 2004. En primer lugar se presentan los "proyectos científicos" que se han desarrollado en estos dos años, al margen

de la fecha de adjudicación. En todos estos proyectos se detalla el/la investigador/a principal (o investigadores/as, en su caso), el título, la entidad financiadora y el periodo de vigencia. A continuación se detallan las "publicaciones en revistas indexadas", que incluyen todos aquellos artículos originales y publicaciones que se puedan consultar y obtener del Medline a través de internet, independientemente del idioma de publicación y del factor de impacto. Las publicaciones se han ordenado por orden alfabético, con independencia del año de publicación, 2003 o 2004.

Hay una tercera categoría que incluye "otras publicaciones", donde se enumeran las publicaciones que, a pesar de no estar indexadas en el Medline, son un vehículo útil de difusión de los resultados de investigación de la ASPB, además de capítulos de libros escritos íntegra o parcialmente por investigadores de la ASPB. No se han incluido, sin embargo, las comunicaciones ni los libros de ponencias en congresos, aunque la presencia de diferentes grupos de investigadores en congresos, jornadas y reuniones de sociedades científicas de reconocido prestigio es una constante, tanto en líneas muy consolidadas como en las más emergentes. Finalmente, se incorporan dos últimas categorías de clasificación que hacen referencia a "tesis doctorales y tesinas", donde se incluyen la tesis dirigidas y defendidas dentro del periodo mencionado y, por otra parte, "premios y otros".

Toda esta información se sintetiza en gráficos que indican cómo ha evolucionado la producción científica de forma global y, más detalladamente, por áreas temáticas (ver las páginas 47 a 53).

Áreas temáticas

Área de Determinantes de Salud Comportamientos y estilos de vida

- 19 Tabaco
- 19 Sustancias psicoactivas: alcohol y drogas no institucionalizadas
- 21 Determinantes de salud en función del grupo de edad
- 22 Salud ambiental, higiene y seguridad de los alimentos

Área de Problemas de Salud Salud materno-infantil Salud laboral y riesgo psicosocial del trabajo

- 25 Enfermedades transmisibles
- 25 VIH/sida
- 25 Tuberculosis
- 26 Brotes epidémicos
- 26 Vacunas y otras enfermedades transmisibles
- 29 Accidentes y lesiones
- 30 Cáncer

Área de Desigualdades en Salud Desigualdades de género Desigualdades socioeconómicas y geográficas

Área de Políticas Sanitarias y Servicios a la Comunidad

Área de Salud Internacional: Inmigración y Enfermedades Emergentes

Área de Metodología y Edición Científica

1 Área de Determinantes de Salud

Líneas de investigación

El Área de Determinantes de Salud agrupa tres líneas de investigación principales. La primera de ellas corresponde a la identificación de los determinantes de la adopción de comportamientos de riesgo asociados a los **estilos de vida** (hábitos tóxicos, actividad física, hábitos alimentarios, etcétera). La segunda de ellas trabaja en la identificación de las conductas y factores de riesgo para la salud en función del **grupo de edad** (adolescencia, juventud, vejez, etcétera). Y, por último, el estudio y control de los **factores medioambientales** determinantes para la salud de la población (agua, aire, zoonosis, etcétera) e **higiene y seguridad de los alimentos**.

Comportamientos y estilos de vida

Objetivos estratégicos

- Estudio de los principales factores de riesgo en relación con los estilos de vida, como son el tabaco, el abuso de sustancias psicoactivas como el alcohol y las drogas no institucionalizadas, los hábitos alimentarios y la actividad física, con la finalidad de identificar tendencias y analizar los factores ambientales y conductuales asociados que permitan diseñar las intervenciones preventivas correspondientes.
- Reducción de las consecuencias adversas del consumo de sustancias psicoactivas.
- Disposición de programas/estrategias para individuos de riesgo en el consumo de sustancias psicoactivas, identificados en la escuela, la comunidad y la red asistencial.
- Análisis de factores de riesgo de VIH y hepatitis C en consumidores de sustancias por vía parenteral.
- Análisis de las características y evolución de la población consumidora de sustancias psicoactivas de Barcelona.
- Diseño de intervenciones de prevención primaria de los factores de riesgo asociados a los estilos de vida, dirigidas al entorno y a los factores predisponentes, facilitadores y reforzadores de los comportamientos de riesgo.

(Ver proyectos y publicaciones: págs. 19-21.)

Determinantes de salud en función de los grupos de edad

Objetivos estratégicos

- Evaluación de la influencia de la edad como factor determinante de la salud. Determinación de los riesgos para la salud en función de la edad y las conductas asociadas a la misma: enfermedades de transmisión sexual (ETS), VIH, gestaciones no deseadas en adolescentes y la salud percibida en las personas de edad avanzada, entre otras.
- Evaluación de las intervenciones comunitarias de promoción de la salud dirigidas a determinados grupos de edad.
- Consolidación de la metodología y procedimientos del desarrollo de intervenciones innovadoras en el ámbito de la educación sanitaria y la promoción de la salud, especialmente en niños y adolescentes.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 22.)

Salud ambiental, higiene y seguridad de los alimentos

Objetivos estratégicos

- Obtención de una respuesta fiable y rápida a las demandas analíticas del agua, aire, tratamiento de alimentos, así como cualquier anomalía detectada en relación con los animales en Barcelona, garantizando la calidad analítica.
- Profundización en el estudio de enteropatógenos en aguas y alimentos.
- Identificación de los efectos de la contaminación medioambiental sobre la salud poblacional, incluidos el humo del tabaco y los diferentes contaminantes atmosféricos.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 23.)

2 Área de Problemas de Salud

Líneas de investigación

El área de investigación sobre problemas de salud engloba la línea de investigación sobre la **salud maternoinfantil**, la **salud laboral** y el **riesgo psicosocial del trabajo**, y la investigación sobre algunas **enfermedades transmisibles**.

La salud maternoinfantil es una línea de investigación en torno a la cual se orientan diferentes actuaciones de salud comunitaria. Otra área importante es la identificación de los factores de riesgo psicosocial relacionados con el estado de salud en diferentes colectivos de trabajadores y trabajadoras y el análisis de la posible interacción entre la salud mental, los factores de riesgo psicosocial y el ámbito laboral.

Una línea de investigación con gran peso específico dentro de los problemas de salud es la de las **enfermedades transmisibles**, junto con otros problemas de salud prioritarios. Este tipo de investigación se potenció en el año 1986, coincidiendo con el impulso al sistema de declaración obligatoria de determinadas enfermedades (particularmente VIH/sida, tuberculosis, enfermedad meningocócica, enfermedades importadas, etcétera). Bajo este epígrafe se estudian y gestionan los brotes epidémicos, las actuaciones comunitarias con relación al Plan de vacunación y todo un conjunto de enfermedades transmisibles que se agrupan bajo la denominación de otras enfermedades transmisibles (*Haemophilus influenzae*, enfermedad meningocócica, etcétera).

Por último, e integrando las acciones realizadas por organizaciones comunitarias a través de subvenciones y las realizadas con recursos propios, se incluyen dentro de los problemas de salud **los accidentes y las lesiones** que de ellos se derivan. Más recientemente se ha reemprendido la investigación sobre el **cáncer**, vinculada al refuerzo de las actividades de información y de prevención primaria y secundaria.

Salud maternoinfantil

Objetivos estratégicos

- Diseño de un plan de actuaciones de salud comunitaria dirigido a poblaciones específicas en situación de especial vulnerabilidad, como mujeres en edad reproductiva, gestantes, recién nacidos y niños.
- Análisis de factores relacionados con el control del embarazo, parto y puerperio (bajo peso al nacer, prematuridad, embarazo adolescente, control del embarazo, etcétera).
- Detección precoz, estudio y fomento del registro de defectos congénitos de los recién nacidos.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 25.)

Salud laboral y riesgo psicosocial del trabajo

Objetivos estratégicos

- Análisis de la relación entre trabajo y salud.
- Análisis de las desigualdades de género en salud relacionadas con el trabajo.
- Estudio del riesgo psicosocial del trabajo.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 26.)

Enfermedades transmisibles

Objetivos estratégicos

- Diseño y evaluación de intervenciones para prevenir la adopción de comportamientos de riesgo con respecto a nuevos casos de determinadas enfermedades, particularmente las de declaración obligatoria.
- Estudio de la validez y exhaustividad de los sistemas de monitorización de la cobertura vacunal.
- Estudio de los determinantes del cumplimiento del calendario vacunal.
- Estudio de la relación VIH/sida-tuberculosis-toxicomanías y las implicaciones para su control.
- Coordinación del Programa de prevención y control de la tuberculosis en la ciudad de Barcelona y del Programa sida.
- Coordinación de la Unidad Temática de Investigación en Tuberculosis concedida por el FIS el año 1995, que comprende la coordinación de varios proyectos de investigación que abarcan aspectos epidemiológicos, clínicos y microbiológicos de esta enfermedad.
- Desarrollo de sistemas de medida de la evolución de la tuberculosis y de la adherencia y cumplimiento de su tratamiento.
- Coordinación de proyectos de la Sociedad Española de Pneumología y Cirugía Torácica (SEPAR) sobre evolución de la tuberculosis en España y sobre el cumplimiento del tratamiento de esta enfermedad.
- Identificación de las medidas de control más útiles y los protocolos de investigación más adecuados en caso de brote epidémico.

(Ver proyectos y publicaciones: págs. 27-29.)

Accidentes y lesiones

Objetivos estratégicos

- Profundización en la epidemiología de los accidentes y lesiones y de sus principales determinantes, especialmente por lo que respecta a las lesiones de tránsito y las de ámbito doméstico.
- Evaluación del impacto de las intervenciones de prevención primaria y secundaria en las tendencias de la accidentalidad y de su impacto en la salud.
- Desarrollo, consolidación y gestión de fuentes y sistemas de información, así como de instrumentos de medida útiles para el registro de los accidentes de tránsito en la ciudad de Barcelona.
- Realización de estudios prospectivos para conocer factores asociados a la aparición de lesiones.
- Colaboración en la evaluación de la calidad asistencial y rehabilitadora a los lesionados.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 30.)

Cáncer

Objetivos estratégicos

- Profundización en la epidemiología del cáncer y de sus principales determinantes en la ciudad.
- Diseño y seguimiento del Programa de cáncer de mama.
- Desarrollo y consolidación de sistemas de información y registro de utilidad.
- Colaboración en la evaluación de la calidad asistencial a los enfermos oncológicos.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 31.)

3 Área de Desigualdades en Salud

Líneas de investigación

En el marco de la innovación en las políticas de salud pública orientadas a la reducción de las desigualdades sociales en salud, se analizan las desigualdades en salud entre hombres y mujeres derivadas de los roles sociales asignados **en función del sexo** y se profundiza en el estudio de la interacción entre género, roles familiares, situación laboral y clase social. También se trabaja en el estudio de las **desigualdades socioeconómicas** en la salud, tanto en Barcelona como en Cataluña y en el Estado español y de las desigualdades geográficas en áreas pequeñas.

Desigualdades de género

Objetivos estratégicos

- Estudio de las desigualdades en salud entre hombres y mujeres derivadas de los roles sociales asignados en función del sexo: descripción y causa de las desigualdades y evaluación de las intervenciones.
- Estudio de las desigualdades respecto al rol familiar y la situación laboral en función del sexo.

(Ver proyectos y publicaciones: pág. 33.)

Desigualdades socioeconómicas y geográficas

Objetivos estratégicos

- Determinación del papel ejercido por el nivel político, sociocultural y económico tanto en el desarrollo de enfermedades como en la percepción de la salud.
- Estudio de las desigualdades según la clase social en la mortalidad, la morbilidad y la salud percibida, así como en la evolución de las mismas.
- Determinación del papel que ejercen las diferencias geográficas (el distrito de residencia, etcétera) en la percepción de la salud, la morbilidad y la mortalidad.

(Ver proyectos y publicaciones: págs. 34-35.)

4 Área de Políticas Sanitarias y Servicios a la Comunidad

Líneas de investigación

Esta área de investigación se centra en la colaboración con los diferentes ámbitos asistenciales de la ciudad, especialmente por lo que respecta a los servicios a la comunidad: servicios hospitalarios, atención primaria y atención a drogodependencias.

Objetivos estratégicos

- Determinación de los factores que influyen en la utilización de los servicios hospitalarios por parte de la población.
- Evaluación del impacto de la reforma de la atención primaria en la salud.
- Análisis de la efectividad de determinadas medidas preventivas realizadas por la atención primaria.
- Diseño de estrategias de intervención en diferentes ámbitos dirigidas a la atención a las drogodependencias: territorialización, política de disminución de riesgo, protocolos de colaboración con instituciones y programas, evaluación de la efectividad de las intervenciones breves, etcétera.
- Evaluación de la efectividad de la red asistencial para la atención a las drogodependencias.
- Medida del cumplimiento / rendimiento (*performance*) de los servicios sanitarios de la ciudad de Barcelona.
- Monitorización de la situación de salud en la ciudad de Barcelona.

(Ver proyectos y publicaciones: págs. 37-38.)

5 Área de Salud Internacional: Inmigración y Enfermedades Emergentes

Líneas de investigación

Bajo este epígrafe se incluye la investigación orientada al estudio de todas aquellas enfermedades importadas (por inmigrantes, cooperantes, viajeros), así como de la situación de salud de los inmigrantes en la ciudad. También incluye proyectos de investigación desarrollados en países de renta baja.

Objetivos estratégicos

- Evaluación de las necesidades de salud prioritarias en ciertas áreas y países en vías de desarrollo, campos de refugiados, etcétera.
- Estudio de las características diferenciales de enfermedades como tuberculosis y VIH/sida en inmigrantes extranjeros que residen en el área de Barcelona.
- Descripción y control de enfermedades importadas (por inmigrantes, cooperantes, viajeros, etcétera).
- Estudio de la epidemiología de las enfermedades emergentes en Barcelona.

(Ver proyectos y publicaciones: págs. 39.)

6 Área de Metodología y Edición Científica

Líneas de investigación

Este ámbito engloba dos líneas claramente diferenciadas: la edición científica, por una parte, y la investigación en torno a aspectos metodológicos de la práctica de la salud pública y de las diferentes disciplinas que la integran, por otra.

Objetivos estratégicos

- Valoración de la publicación científica en el proceso de investigación.
- Estudio y control de calidad de los principales instrumentos bibliométricos disponibles para la publicación de los resultados de investigación en salud pública.

(Ver proyectos y publicaciones: págs. 41.)

Actividad de docencia

La ASPB organiza un gran número de cursos, participa en otros muchos y mantiene colaboraciones con diferentes instituciones académicas, lo que configura una amplia oferta docente propia, especialmente de postgrado, tanto de doctorado como de máster.

Dentro de la ASPB existe una continua formación de becarios que trabajan en proyectos de investigación, así como de alumnos en prácticas de diferentes asignaturas relacionadas con la Salud Pública. Además, la ASPB forma médicos internos y residentes de Medicina Preventiva y Salud Pública ya que es parte de una de las unidades docentes de Medicina Preventiva y Salud Pública de Barcelona. Esta Unidad está formada por el Instituto Municipal de Asistencia Sanitaria, la Universidad Pompeu Fabra y la ASPB.

Un convenio firmado en el año 2004 con la Universidad Pompeu Fabra facilita la colaboración entre ambas instituciones en el desarrollo del Máster de Salud Pública. Así, la ASPB está presente en el Consejo de Dirección y Coordinación y en el Consejo Académico, además de participar en la docencia de varias asignaturas. El convenio también incluye que la ASPB disponga de cinco becas cada año para facilitar que cinco personas puedan cursar el máster, dando preferencia a los trabajadores/as o becarios/as de la ASPB.

Otra novedad del año 2004 es la firma de un nuevo convenio de colaboración entre la ASPB y la Universidad Johns Hopkins de Estados Unidos, que amplía la colaboración existente desde los años ochenta. Fruto de este convenio, en el último trimestre de cada año se desarrolla el Fall Institute, que ofrece cursos de interés para los trabajadores y trabajadoras de salud pública. Dichos cursos se realizan en inglés y son impartidos tanto por profesorado de la Universidad Johns Hopkins como de la Agencia de Salud Pública de Barcelona y de la Universidad Pompeu Fabra.

Los diferentes cursos realizados por profesionales de la ASPB durante los años 2003 y 2004 se presentan en la página 44 en forma de tabla. Se han estructurado según la dirección y la docencia de cursos de formación universitaria, colaboraciones y convenios de prácticas. Por lo que respecta a la docencia de formación universitaria, hay que señalar que la ASPB ha colaborado con la Universidad Pompeu Fabra, el Johns Hopkins Fall Institute, la Universidad Ramon Llull, la Universidad Autónoma de Barcelona, la Universidad de Barcelona y la Universidad Rovira i Virgili.

Además de la docencia en el marco de la formación universitaria de pregrado y postgrado, la ASPB imparte, por su condición de referente en salud pública, un gran número de cursos en diferentes instituciones. Así, el Instituto de Seguridad Alimentaria y de Salubridad (ISAS), con la colaboración del Área de Salud Pública de la Diputación de Barcelona, realiza cursos periódicos dirigidos a técnicos municipales sobre control sanitario de la carne, el pescado, la fruta y las hortalizas y su comercialización.

Además de participar en jornadas y simposios, la ASPB recibe gran cantidad de solicitudes para cursos y talleres relacionados con temas de gran actualidad y que marcan la agenda política de nuestro país: violencia psicológica en el trabajo, vigilancia de la salud y prevención de riesgos laborales, estrés en la escuela, brotes epidémicos y protección de la salud, entre otros muchos (ver páginas 44 y 45).

Tablas y figuras

Figura 1. La cultura RIS en la ASPB (pág. 10)

Organigrama de la Agencia de Salud Pública de Barcelona (pág. 12)

Figura 2. Redes Temáticas de Investigación Cooperativa (pág. 13)

Dirección y docencia de asignaturas en formación universitaria (2003-2004) (pág. 44)

Colaboración en las prácticas de alumnos de diferentes centros (2003-2004) (pág. 45)

Tabla 1. Producción científica por áreas de investigación, 2000-2004 (pág. 47)

Gráfico 1. Evolución de la producción científica (proyectos), 2000-2004 (pág. 48)

Gráfico 2. Evolución de la producción científica (publicaciones), 2000-2004 (pág. 48)

Gráfico 3. Proyectos de nueva adjudicación por áreas de investigación, 2000-2004 (pág. 49)

Gráfico 4. Artículos publicados en revistas indexadas por áreas de investigación, 2000-2004 (pág. 49)

Gráfico 5. Otras publicaciones por áreas de investigación, 2000-2004 (pág. 49)

Tabla 2. Producción científica del Área de Determinantes de Salud, 2000-2004 (pág. 50)

Tabla 3. Producción científica del Área de Problemas de Salud, 2000-2004 (págs. 51-52)

Tabla 4. Producción científica del Área de Desigualdades en Salud, 2000-2004 (pág. 52)

Tabla 5. Producción científica del Área de Políticas Sanitarias y Servicios a la Comunidad, 2000-2004 (pág. 52)

Tabla 6. Producción científica del Área de Salud Internacional: Inmigración y Enfermedades Emergentes, 2000-2004 (pág. 53)

Tabla 7. Producción científica del Área de Metodología y Edición Científica, 2000-2004 (pág. 53)

Gráfico 6. Ingresos para los proyectos de nueva adjudicación, 2000-2004 (pág. 53)

Gráfico 7. Ingresos para los proyectos de nueva adjudicación según las entidades financiadoras, 2003-2004 (pág. 53)

Índice de investigadores (págs. 54-55)

Índice de becarios (págs. 56-57)

Directorio (pág. 86)

Introduction

Imma Mayol i Beltran
President of the ASPB

The Barcelona Public Health Agency (ASPB) has managed to associate the provision of quality services offering a major capacity for resolution with the development of high-level research and teaching activities in the majority of its services. Both the members of its board and many of its technicians have understood that research linked to services provision is a powerful instrument for promoting excellence in professional practice. This peculiarity of the ASPB is made evident in its mission declaration, in which research plays a prominent role.

Research enables new knowledge to be generated for public health, therefore facilitating innovation in its services. At the same time, both research and teaching are fundamental elements for the motivation of organisations and their technicians. However, making daily activities and research activities compatible is not easy and it requires greater dedication than usual. Furthermore, fierce competition in the world of research makes obtaining the resources necessary to carry it out difficult. However, at the ASPB, research and teaching have forged highly motivated professionals and researchers, who in turn have trained many scholarship holders who are now professionals working in other institutions, forming a solid network that always strives for excellence in public health. I would also like to point out that during recent times new lines of research are being opened in spheres and services that previously had not done so. In my opinion this is a very positive change.

This scientific report for 2003-2004 gives continuity to the report published two years ago, and again reflects the ASPB's commitment to incentivise both research and teaching with the aim of guaranteeing optimum health levels for all citizens. The research lines that are included are in areas relating to health determinants (such as smoking and other behaviours and lifestyles), health problems (such as maternity and infant health, work health and contagious diseases), inequalities in health (gender and socio-economic), healthcare policies and community services, international health (which includes immigration and emerging diseases), as well as an area for issues related with methodology. It also presents the teaching and educational offer that, in collaboration with different academic institutions in the city, makes up a singular range of specialised training in the field of public health and the different disciplines that it incorporates. In this report, highlights are the agreements recently signed with the Pompeu Fabra University, above all to facilitate collaboration in the Master's Degree in Public Health and also with the Johns Hopkins University (United States) which, amongst other activities, offers the possibility of teaching this university's Fall Institute of Health Policy and Management at a campus in the city of Barcelona.

Finally, I would like to congratulate the men and women researchers who every day make it possible for research and teaching to be a fundamental pillar of the work of the ASPB, which thanks to their continued efforts will continue to be a benchmark institution in the sphere of public health in our country.

The scientific perspective at the ASPB

The Barcelona Public Health Agency (ASPB) is the institution responsible for public health in Barcelona. The ASPB's origins lie in Barcelona's Municipal Charter, which configure it as an independent body, with stakes held jointly by Barcelona City Council, the Government of Catalonia (Generalitat), and as a member of the Barcelona Healthcare Consortium. In addition to its role supporting the local health authority, its main functions are:

- To be aware of the state of health of the population and of its main determinants.
- To develop policies to improve the population's state of health.
- To guarantee the provision of public health services.

These functions are developed in the spheres of health protection and promotion, epidemiological monitoring and care for drug addicts.

Mission and vision

The ASPB's mission is to care for the health of Barcelona's citizens and visitors, especially through:

- The evaluation of the health needs of the general population, including special risk sub-groups.
- The development of policies and actions for preventing and controlling disease, as well as the promotion and protection of health.
- The guarantee of equal access for all citizens to services that allow them to maintain and improve their state of health.
- The contribution to the development of a sustainable environmental and social setting for health.

The ASPB wants to integrate the concept of "good practice" into public health through the promotion of actions based on evidence and evaluation, as well as research and training, aspiring to project,

together with the academic institutions, its contribution to the population's health.

The ASPB also wants to reinforce inter-sectorial leadership in action on health in the city, in interaction with other institutions and organisations working there that can contribute to these aims. Its vocation is one of collaboration with all these services, thus it will always seek the most appropriate formulas to fulfil its mission.

The ASPB's vision of the future is for it to be a benchmark organisation in the field of management, research and innovation in public health, applied on a European scale, with high levels of effectiveness and efficiency, and to strive for excellence in its products and services. As contained in its mission and vision statements, research, understood as the set of systematic processes that pursue the generation of new knowledge that can be generalised, constitutes a key element in the ASPB's activity. Research stands as a key support element for good professional practice, through the introduction of innovation as a mediating element, as summarised in the Research-innovation-Service culture (figure 1, see page 10). In turn, this practice is structured around the ASPB's catalogue of products and services (see page 76) and it includes the concepts of:

- a) evidence-based public health;
- b) introduction of innovations;
- c) continued internal and external assessment;
- d) dissemination of new knowledge; and
- e) regular reviews of the services portfolio with new products and services.

In this sense, the ASPB is a privileged framework for the development of research activities closely linked to public and community health actions that are developed by the Agency.

Objective of the scientific report

The main objective of this document is to present, in a structured and synthetic form, the main research and teaching projects and products carried out by the ASPB in the last two years (2003-2004). It also describes the different teaching products that have been gradually consolidated based on research activities and the practice of public health in its different aspects. This document aims to update the report produced two years ago that contained the research and teaching products of the period 1997-2002.

The document is structured around five main issues:

- The organisation of the research.
- Subject areas and lines of research.
- Projects financed.
- Scientific production.
- Teaching and training activity.

Below, there is a summary of the main contributions during these two years in each of the sections mentioned.

Organisation of the research

Research and teaching activities are the responsibility of the Board of Research and Teaching, a transversal board, as can be seen in the chart on page 12. In order to carry out its functions, the Board of Research and Teaching, especially enjoys the close collaboration of a Research and Teaching Committee, as well as that of the Resources Board, through which all aspects linked to contracting, grants, financial management and legal advice are managed. However it must be remarked that the areas of communication, library, computer services and general services also offer fundamental support to different aspects of the research. The contribution of the different activities involved is structured and centralised through the Grants Rules approved by the ASPB's Governing Board.

Subject areas and lines of research

The different groups of researchers and lines of research have gradually become consolidated around the catalogue of services and it is the ASPB's own services that up to now have framed the development of a considerable number of the research projects. However, growing transversal thematic collaboration has taken place, superseding formal organisational spheres and allowing the incorporation of complementary technical profiles, increasing the multi-disciplinary approach of public health research (see index of researchers on pages 54 and 55).

This collaboration allows research activity to be structured into various subject areas, constituting a specialised set of skills and scientific and teaching products on which the competitiveness and scientific excellence of our organisation are based. The six major subject areas are very similar to those presented in the previous report and are as follows:

- Determinants of Health
- Health Problems
- Inequalities in Health
- Healthcare Policies and Community Services
- International Health: Immigration and Emerging Diseases
- Methodology and Scientific Publishing

In turn, each of these subject areas is divided into different specialised lines and sub-lines (see details of these from page 77 onwards).

Since the year 2003, the Thematic Networks for Cooperative Research attached to the Ministry of Health have given cohesion to these lines, since researchers from the entire ASPB participate in them, and they have facilitated and promoted collaboration with other institutions (figure 2, see page 13). The networks in figure 2 provide financing for the ASPB, which also participates in the Epidemiological Network for Research into Rare Diseases (REPIER).

At the same time, the fact that the ASPB leads the Thematic Network on Social Inequalities in Health, financed by the

Catalan Government's Department of Universities, Research and the Information Society (DURSI), and the Group for Quality Research in AIDS, Tuberculosis and Drug Addiction, also financed by the DURSI, facilitates the tasks mentioned.

It should be pointed out that each of these areas, lines and sub-lines includes complementary approaches typical of the different public health disciplines, notably including epidemiology, information systems, analytical methods, and the evaluation of preventive interventions and those for promoting health. Complementarily, in many cases the different lines make reference to specific community spheres, such as employment, education, health and social services, road safety and the world of associations.

Financed projects

In the period referred to by this report, a total of 20 newly awarded research projects were financed (see Table 1 and Graph 1 on pages 47 and 48). Distribution by subject area of the projects is summarised in Graph 3 on page 49, where it can be observed that the most active areas were those relating to health problems (especially contagious diseases, accidents and injuries) and to determinants of health (especially smoking, environmental health and food safety and hygiene).

The financing of these projects has meant a total sum during this period of 991,751.90 euros, equivalent to an annual average of 495,875.95 euros, with a global tendency towards growth of the annual amount assigned (see Graph 6 on page 53).

Scientific production

In the period 2003-2004, a total of 119 scientific publications were generated and published in indexed scientific magazines. Of these, 55 were published in 2003 and 64 in 2004. By subject line, it is observed that the areas and lines that have published most are those relating to health problems (especially contagious diseases), to determinants of health (mainly

smoking, environmental health and food safety and hygiene) and to inequalities in health. On pages 50 to 53 this information is also detailed for each of the subject lines and sub-lines (see Tables 2 to 7).

Teaching and training activity

Many of the diverse projects financed have allowed the training of research staff, especially of pre-doctoral scholarship holders. In the period 2003-2004, some 32 scholarship holders were trained (see the index of scholarship holders on pages 56 and 57). The training received has, in several cases, allowed for doctoral theses and master's degree dissertations to be written. Some of these scholarship holders still maintain their links with the ASPB, whilst others have joined other organisations.

The teaching offer of the ASPB is presented in a specific section (see page 84). During the last two years a highlight was the signing of an extended agreement with the Johns Hopkins University in the United States – considered to be the top public health school in the world – promoting the holding of this university's Fall Institute of Health Policy and Management in Barcelona and it also means that ASPB staff can continue making short stays in Baltimore. Also in the year 2004, a collaboration agreement was signed with the Pompeu Fabra University that formalised the ASPB's participation in the Direction and Coordination Council and in the Academic Council of the Master's Degree in Public Health, as well as participating in the teaching of several subjects. The agreement also determines that the ASPB will have five grants per year to allow five people to take the master's course, with preference given to ASPB employees or scholarship holders.

Health information systems

- 1 Drug addictions information system
- 2 Maternity and infant information system
- 3 Vital statistics
- 4 Road traffic accidents information system
- 5 Workplace accidents information system
- 6 Environmental health information system
- 7 Integrated health information system
- 8 Health surveys

Epidemiological surveillance and intervention

- 9 Tuberculosis prevention and control programme
- 10 Surveillance and control of meningitis and hepatitis
- 11 HIV/AIDS surveillance
- 12 Surveillance and control of other contagious diseases
- 13 Surveillance and control of epidemic outbreaks
- 14 Surveillance of occupational health

Prevention and health promotion

- 15 Breast cancer screening programme
- 16 Continuing vaccination plan
- 17 Smoking prevention and control
- 18 Health education in schools
- 19 Support for schools on other health issues
- 20 Support for mutual support organisations
- 21 Maternity and infant health
- 22 Training in work safety
- 23 Company prevention programmes

Programmes for drug addictions

- 24 Extra-school community programmes
- 25 Treatment programmes at municipal centres
- 26 Programmes with substitute substances
- 27 Organic attention programme
- 28 Risk reduction programmes
- 29 Residential programmes
- 30 Educational workshops and programmes

Food safety and hygiene

- 31 Health control of central markets
- 32 Health control of the central abattoir
- 33 Control of wholesale food companies and establishments
- 34 Health control of retail establishments and municipal markets
- 35 Health control of collective catering establishments
- 36 Control and inspection of food-related activities on public roads
- 37 Response to alerts, complaints and outbreaks

Control of zoonoses and vectors

- 38 Control of urban fauna
- 39 Constitution of stable feral cat colonies
- 40 Custody of animals at the municipal centre
- 41 Adoption of pet animals
- 42 Hygiene of public areas and municipal buildings

Laboratory

- 43 Support for food surveillance programmes
- 44 Support for drinking water consumption control programmes
- 45 Support for environmental control programmes
- 46 Support for the epidemiological investigation of epidemic outbreaks
- 47 Pharmacological productions

Health coordination and liaison

- 48 Coordination with other sectors of the municipal administration
- 49 Coordination with other administrations and health services planning
- 50 Coordination and support in health for the municipal services of the districts
- 51 Guidance on drug addiction (district security tables, security forces)
- 52 Contribution to the Environmental Report according to demand
- 53 Communication to the public and professional social sectors
- 54 Other municipalities, FMC and FEMP and Healthy Towns
- 55 World Health Organisation collaborating centres
- 56 Municipal policies on drugs and health (European Union and others)
- 57 International Cooperation

External projects

- 58 According to project and contract

Research activity

The Barcelona Public Health Agency is one of the leading public health institutions in the development of public health research. Research at the ASPB is made possible thanks to the continuing drive of different spheres of the organisation and also to the existence of a transversal thematic collaboration that goes beyond the organisational structure, which has allowed for multidisciplinary research complemented by different services.

In this report, research activity at the ASPB is organised into six major subject areas, based on the areas that were used in the previous report on research between the years 1997-2002, which are as follows:

- Determinants of Health
- Health Problems
- Inequalities in Health
- Healthcare Policies and Community Services
- International Health: Immigration and Emerging Diseases
- Methodology and Scientific Publishing

These major areas will be developed in this chapter (see attached classification), first establishing the main lines of research within each major area, and then subdividing each line into the sub-lines that are part of it. It should be pointed out that collaboration between different areas and lines means that sometimes it is difficult to classify certain projects and the corresponding publications within a single area, but to avoid duplication, the area most closely involved in the project management team's line of research has been chosen.

Within each sub-line of research, the information is organised for the years 2003 and 2004. Presented first are the "scientific projects" that have been carried out over these two years, whatever the date they were assigned. In all these projects, details are given of the main researcher(s), the title, the source of financing and the project duration. Next,

details are given on "publications in indexed magazines", which include all those original articles and publications that can be consulted and obtained from Medline via the Internet, independently of the publication language and impact factor. The publications have been listed in alphabetical order, independently of whether they were published in 2003 or 2004.

There is a third category that includes "other publications", which lists the publications that, although not indexed on Medline, are a useful vehicle for circulating ASPB research results, as well as chapters in books written wholly or partially by ASPB researchers. Not included, however, are communications nor books of congress papers, even though the presence of different groups of researchers at congresses, conferences and meetings of scientific societies of recognised prestige is a constant, in well consolidated lines and emerging lines alike. Finally, two last categories of classification are included that make reference to "doctoral theses and dissertations" which includes theses directed and defended within the mentioned period, and also, "prizes and others".

All of this information is summarised in graphs that indicate how scientific production has developed globally, and, in more detail, by subject area (see pages 47 to 53).

Subject areas

Determinants of Health Area Behaviours and lifestyles

- Smoking
- Psychoactive substances: alcohol and non-institutionalised drugs

Determinants of health according to age group

Environmental health and food safety and hygiene

Health Problems Area

Maternity and infant health Work health and psychosocial risk of work

Contagious diseases

- HIV/AIDS
- Tuberculosis
- Epidemic outbreaks
- Vaccinations and other contagious diseases

Accidents and injuries Cancer

Inequalities in Health Area

Gender inequalities Socioeconomic and geographical inequalities

Healthcare Policies and Community Services Area

International Health Area: Immigration and Emerging Diseases

Area of Methodology and Scientific Publishing

1 Determinants of Health Area

Lines of research

The Determinants of Health Area groups together three main lines of investigation. The first corresponds to the identification of determining factors in the adoption of high risk behaviours associated with **lifestyles** (toxic habits, physical activity, eating habits, etc.). The second of them works on the identification of conducts and risk factors for health according to **age group** (adolescence, youth, old age, etc.). And finally, the study and control of environmental factors that are determinants for the population's health (water, air, zoonoses, etc.) and **food safety and hygiene**.

Behaviour and lifestyles

Strategic objectives

- Study of the main risk factors in relation with lifestyles, such as smoking, the abuse of psychoactive substances such as alcohol and non-institutionalised drugs, eating habits and physical activity, with the aim of identifying trends and analysing the associated environmental and conduct factors to allow the design of corresponding preventive interventions.
- Reduction of the adverse consequences of psychoactive substance abuse.
- Availability of programmes/strategies for individuals at risk for psychoactive substance abuse, identified in schools, the community and the care network.
- Analysis of risk factors for HIV and hepatitis C in users of injected substances.
- Analysis of characteristics and evolution of the population of psychoactive substance users in Barcelona.
- Design of primary prevention interventions for the risk factors associated with lifestyles, addressing the setting and predisposing factors, facilitators and reinforcers of high-risk behaviours.

(See projects and publications: pages 19-21.)

Determinants of health according to age group

Strategic objectives

- Evaluation of the influence of age as a determining factor for health. Determination of the risks for health according to age and its associated conducts: sexually transmitted diseases (STD), HIV, unwanted pregnancies in teenagers and perceived health in elderly people, amongst others.
- Evaluation of community interventions for promoting health directed at certain age groups.
- Consolidation of the methodology and procedures for the development of innovative interventions in the sphere of health education and the promotion of health, especially in children and adolescents.

(See projects and publications: page 22.)

Environmental health and food safety and hygiene

Strategic objectives

- Obtaining of a fast and rapid response to demands for the analysis of water, air, food processes and any abnormality detected in relation to animals in Barcelona, with a guarantee of analytical quality.
- In-depth study of enteropathogens in water and food.
- Identification of the effects of environmental contamination on the population's health, including cigarette smoke and different atmospheric pollutants.

(See projects and publications: page 23.)

2 Health Problems Area

Lines of research

The health problems research area includes the line of research on **maternity and infant health**, work health and the **psychosocial risk of work**, and research into some **contagious diseases**.

Maternity and infant health is a line of research which is the basis for different community health schemes. Another important area is the identification of psychosocial risk factors related with the state of health of different workers' collectives and the analysis of the possible interaction between mental health, psychosocial risk factors and the working environment.

A very important line of research within health problems is research into **contagious diseases**, together with other priority health problems. This type of research was promoted in the year 1986, coinciding with the drive to improve the compulsory declaration system for certain illnesses (especially HIV/AIDS, tuberculosis, meningococcal disease, imported diseases, etc.). This heading also covers the study of epidemic outbreaks, community actions in relation to the Vaccination Plan, and a whole range of contagious diseases that are grouped under the name of "other contagious diseases" (*Haemophilus influenzae*, meningococcal disease, etc.).

Finally, and integrating actions carried out by community organisations through subsidies and their own resources, also included within health problems are **accidents** and their resulting **injuries**. More recently, research into **cancer** has been taken up once more, linked to the reinforcement of information activities and primary and secondary prevention.

Maternity and infant health

Strategic objectives

- Design of a plan of community health actions addressing specific populations in an especially vulnerable situation, such as women of childbearing age, pregnant women, newborn babies and small children.
- Analysis of the factors related with birth control, birth and postnatal issues (low birth weight, premature birth, teenage pregnancy, birth control, etc.).
- Early detection, study and promotion of recording of congenital defects in newborn babies.

(See projects and publications: page 25.)

Work health and psychosocial risk of work

Strategic objectives

- Analysis of the relationship between work and health.
- Analysis of work-related gender inequalities in health.
- Study of the psychosocial risk of work.

(See projects and publications: page 26.)

Contagious diseases

Strategic objectives

- Design and evaluation of interventions for preventing the adoption of high-risk behaviour with respect to new cases of certain diseases, especially those requiring compulsory declaration.
- Study of the validity and exhaustiveness of systems for monitoring vaccination cover.
- Study of the determinants for compliance with the vaccinations calendar.
- Study of the relationship between HIV/AIDS-tuberculosis-drug addictions and implications for their control.
- Coordination of the Programme for the prevention and control of tuberculosis in the city of Barcelona and of the AIDS Programme.
- Coordination of the Thematic Unit for Research into Tuberculosis awarded by the FIS in 1995, which includes the coordination of several research projects that include epidemiological, clinical and microbiological aspects of this disease.
- Development of systems for measuring the evolution of tuberculosis and adherence to and completion of its treatment.
- Coordination of Spanish Society of Pneumology and Thoracic Surgery (SEPAR) projects on the evolution of tuberculosis in Spain and on compliance with the treatment of this disease.
- Identification of the most useful control measures and the most suitable research protocols in cases of epidemic outbreaks.

(See projects and publications: pages 27-29.)

Accidents and injuries

Strategic objectives

- In-depth study into the epidemiology of accidents and injuries and of their main determinants, especially with regard to road accident injuries and domestic injuries.
- Evaluation of the impact of primary and secondary prevention interventions in accident trends and of their impact on health.
- Development, consolidation and management of information sources and systems, as well as useful measuring instruments for the recording of road accidents in the city of Barcelona.
- Prospective studies to find out factors associated with the appearance of injuries.
- Collaboration in the evaluation of the quality of care and rehabilitation given to those injured.

(See projects and publications: page 30.)

Cancer

Strategic objectives

- In-depth study into the epidemiology of cancer and its main determinants in the city.
- Design and monitoring of the Breast Cancer Programme.
- Development and consolidation of relevant information systems and recording systems.
- Collaboration in the evaluation of the quality of care provided for cancer patients.

(See projects and publications: page 31.)

3 Inequalities in Health Area

Lines of research

Within the framework of innovation in public health policies oriented towards the reduction of social inequalities in health. Also analysed are inequalities between men and women deriving from the different social roles assigned to them **according to their sex** and there is an in-depth study of the interaction between gender, family roles, work situation and social class. Also work is being carried out on the study of **socioeconomic inequalities** in health, in Barcelona, Catalonia and Spain alike and geographical inequalities in small areas is another area to be highlighted.

Gender inequalities

Strategic objectives

- Study of the inequalities in health between men and women deriving from the social roles assigned according to gender: description and cause of inequalities and evaluation of interventions.
- Study of the inequalities with respect to the family role and work situation according to gender.

(See projects and publications: page 33.)

Socioeconomic and geographic inequalities

Strategic objectives

- Determination of the role played by political, socio-cultural and economic level, both in the development of illnesses and in the perception of health.
- Study of inequalities according to social class in mortality, morbidity and perceived health, as well as in the evolution of these.
- Determination of the role played by geographical differences (district of residence, etc.) in the perception of health, morbidity and mortality.

(See projects and publications: pages 34-35.)

4 Healthcare Policies and Community Services Area

Lines of research

This research area focuses on collaboration with the different healthcare spheres in the city, especially as regards community services: hospital services, primary healthcare and treatment for drug addiction.

Strategic objectives

- Determination of the factors that influence the use of hospital services by the population.
- Evaluation of the primary healthcare reform's impact on health.
- Analysis of the effectiveness of certain preventive measures carried out from primary healthcare.
- Design of intervention strategies in different spheres aimed at care for drug addiction: territorialisation, risk reduction policy, protocols of collaboration with institutions and programmes, evaluation of the effectiveness of brief interventions, etc.
- Evaluation of the effectiveness of the healthcare network for treating drug addictions.
- Measurement of the performance of healthcare services in the city of Barcelona.
- Monitoring of the health situation in the city of Barcelona.

(See projects and publications: pages 37-38.)

5 International Health Area: Immigration and Emerging Diseases

Lines of research

This heading covers research oriented towards the study of all diseases that are imported (by immigrants, aid workers, travellers) as well as the health situation of immigrants in the city. It also includes research projects carried out in low income countries.

Strategic objectives

- Evaluation of priority health needs in certain developing areas and countries, refugee camps, etc.
- Study of the differential characteristics of diseases such as tuberculosis and HIV/AIDS in foreign immigrants resident in the Barcelona area.
- Description and control of diseases that are imported (by immigrants, aid workers, travellers, etc.).
- Study of the epidemiology of emerging diseases in Barcelona.

(See projects and publications: page 39.)

6 Methodology and Scientific Publishing Area

Lines of research

This sphere includes two clearly differentiated lines: firstly, scientific publishing, and secondly, research regarding methodological aspects of public health practice and the different disciplines forming part of it.

Strategic objectives

- Evaluation of scientific publishing in the process of research.
- Study and control of quality of the main bibliometric instruments available for the publication of public health research results.

(See projects and publications: page 41.)

Teaching activity

The ASPB organises a large number of courses and participates in many others, and it works in collaboration with different academic institutions, all of which forms its own broad teaching offer, especially at postgraduate level, for both doctorates and master's degrees.

Within the ASPB there is ongoing training of scholarship holders working on research projects, as well as of students on practical work experience for different subjects related with Public Health. Furthermore, the ASPB trains internal and resident medics in Preventive Medicine and Public Health as it is part of one of Barcelona's teaching units for Preventive Medicine and Public Health. This Unit is formed by the Municipal Healthcare Institute (IMAS), the Pompeu Fabra University and the ASPB.

An agreement signed in the year 2004 with the Pompeu Fabra University facilitates collaboration between both institutions in the development of the Master's Degree in Public Health. Thus, the ASPB is present in the Direction and Coordination Council and in the Academic Council, as well as participating in the teaching of several subjects. The agreement also includes the ASPB having five scholarships per year to facilitate five people taking the Master's course, with preference given to ASPB employees and scholarship holders.

Another new event in the year 2004 was the signing of a new collaboration agreement between the ASPB and the Johns Hopkins University of the United States, which broadens the collaboration that has existed since the 1980s. As a result of this agreement, in the last term of each year the Fall Institute takes place, offering courses of interest for people working in public health. These courses are taught in English by teachers from the Johns Hopkins University, the Barcelona Public Health Agency and the Pompeu Fabra University.

The different courses taught by ASPB staff during 2003 and 2004 are presented below in table format. They have been structured according to the direction and teaching of university education courses, collaborations

and agreements for practical experience. As for university teaching, it should be mentioned that the ASPB has collaborated with Pompeu Fabra University, Johns Hopkins Fall Institute, Ramon Llull University, Autonomous University of Barcelona, University of Barcelona and Rovira i Virgili University.

In addition to teaching within the framework of undergraduate and postgraduate university education, the ASPB, as an authority in public health, also teaches a large number of courses at different institutions. Thus, the Institute for Food Safety and Hygiene (ISAS), with the collaboration of the Public Health Area of the Barcelona Provincial Council, runs regular courses aimed at municipal technical experts on the health and hygiene control of meat, fish, fruit and vegetables and their commercialisation.

As well as taking part in conferences and symposiums, the ASPB receives a large number of requests for courses and workshops related with subjects of current relevance that mark the political agenda in our country: psychological violence in the workplace, health monitoring and prevention of workplace risks, stress in schools, epidemic outbreaks and health protection, amongst many others (see pages 44 and 45).

Tables and figures

Figure 1. RIS culture at the ASPB (page 10)

Organisation chart of the Barcelona Public Health Agency (page 12)

Figure 2. Thematic Networks for Cooperative Research (page 13)

Direction and teaching of subjects in university education (2003-2004) (page 44)

Collaboration in work practice of students from different centres (2003-2004) (page 45)

Table 1. Scientific production by research areas, 2000-2004 (page 47)

Graph 1. Evolution of scientific production (projects), 2000-2004 (page 48)

Graph 2. Evolution of scientific production (publications), 2000-2004 (page 48)

Graph 3. Newly assigned projects by research areas, 2000-2004 (page 49)

Graph 4. Articles published in indexed magazines by research areas, 2000-2004 (page 49)

Graph 5. Other publications by research areas, 2000-2004 (page 49)

Table 2. Scientific production of the Determinants of Health Area, 2000-2004 (page 50)

Table 3. Scientific production of the Health Problems Area, 2000-2004 (pages 51-52)

Table 4. Scientific production of the Inequalities in Health Area, 2000-2004 (page 52)

Table 5. Scientific production of the Healthcare Policies and Community Services Area, 2000-2004 (page 52)

Table 6. Scientific production of the International Health Area: Immigration and Emerging Diseases, 2000-2004 (page 53)

Table 7. Scientific production of the Methodology and Scientific Publishing Area, 2000-2004 (page 53)

Graph 6. Income for newly assigned projects, 2000-2004 (page 53)

Graph 7. Financing bodies of newly assigned projects, 2003-2004 (page 53)

Index of researchers (pages 54-55)

Index of scholarship holders (pages 56-57)

Directory (page 86)

Directori

Edifici Lesseps

Seu central de l'Agència
de Salut Pública de Barcelona
Pl. Lesseps, 1
08023 Barcelona
Telèfon 93 238 45 45
Fax 93 217 31 97
direccio@aspb.es

Edifici Peracamps

Av. de les Drassanes, 13
08001 Barcelona

Laboratori

Telèfon 93 443 94 00
Fax 93 443 06 11
lab@aspb.es

Institut de Seguretat

Alimentària i de Salubritat
Telèfon 93 443 94 00
Fax 93 441 35 86
unop@aspb.es

Centre d'Acol·lida d'Animals de Companyia

Ctra. de la Rabassada, km 3,8
08035 Barcelona
Telèfon 93 428 44 17
Fax 93 428 44 17
caacb@aspb.es

Inspecció Sanitària de Mercats Centrals

Mercabarna, Zona Franca,
sector C
08040 Barcelona
Telèfon 93 556 33 41
Fax 93 556 44 20
mramoneda@aspb.es

Centre Residencial Can Puig

Ctra. de la Rabassada, km 6,8
08190 Sant Cugat del Vallès
Telèfon 93 211 25 90
Fax 93 212 29 20

Centres d'Atenció i Seguiment de Drogo dependències (CAS)

CAS Sants

Comtes de Bell-lloc, 138
08014 Barcelona
Telèfons 93 490 19 40
93 490 18 80

CAS Nou Barris

Via Favència, 379, baixos
08033 Barcelona
Telèfons 93 354 02 19
93 350 97 19

CAS Garbivent

Sagrera, 179
08027 Barcelona
Telèfon 93 340 84 58

CAS Sarrià

Dalmases, 76
08017 Barcelona
Telèfon 93 212 10 75

CAS Horta-Guinardó

Sacedón, 18, baixos
08032 Barcelona
Telèfons 93 407 13 16
93 420 36 95

Per a més informació no dubteu
a consultar el nostre web

www.aspb.es

Altres webs d'interès

Animals de companyia
www.aspb.es/quefem/animalscia.htm

Associacions relacionades amb la salut
www.aspb.es/quefem/associacions.htm

Atenció a les drogo dependències
www.aspb.es/quefem/atenciodroga.htm

Control sanitari dels establiments alimentaris
www.aspb.es/quefem/controlaliments.htm

Detecció precoç del càncer de mama
www.aspb.es/quefem/cancermama.htm

La salut a Barcelona
www.aspb.es/quefem/salutbarcelona.htm

Laboratori de Salut Pública
www.aspb.es/quefem/laboratori.htm

Malalties transmissibles
www.aspb.es/quefem/malalties.htm

Pla de vacunació continuada
www.aspb.es/quefem/vacunacions.htm

Prevenició i promoció de la salut
www.aspb.es/quefem/promociosalut.htm

Salut a l'escola
www.aspb.es/quefem/salutescola.htm

Salut i treball
www.aspb.es/quefem/saluttreball.htm

Sistemes d'informació sanitària
www.aspb.es/quefem/sistinf.htm

Tabac i salut
www.aspb.es/quefem/tabac.htm

Vigilància epidemiològica i intervenció
www.aspb.es/quefem/vigepidemies.htm

R